

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Daniel Novopacký

Vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Březen 2015

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány, a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 10. března 2015

.....

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D. za podnětné náměty a připomínky a za čas, který věnoval zodpovězení všech mých otázek.

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným	6
1.1. Právní úprava vystoupení společníka	7
1.2. Vystoupení společníka pro nesouhlas s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti.....	11
1.3. Vystoupení společníka pro nesouhlas s rozhodnutím valné hromady prodloužení trvání společnosti	12
1.4. Vystoupení společníka pro nesouhlas rozhodnutím valné hromady o uložení příplatkové povinnosti	12
1.4.1. Rozhodování o oprávnění valné hromady uložit příplatkovou povinnost.....	13
1.4.2. Rozhodování o uložení příplatkové povinnosti	14
1.4.3. Možné praktické problémy.....	15
1.5. Vystoupení společníka v případě, není-li bez udání důvodu udělen souhlas příslušného orgánu s převodem podílu na jiného společníka do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nebo je-li orgán nečinný	18
1.6. Vystoupení společníka v případě nesouhlasu se změnou právní formy společnosti ...	19
1.7. Vystoupení společníka de lege ferenda	21
2. Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady	26
2.1. Postup při kadučním řízení	33
2.1.1. Vyzývací řízení.....	42
2.1.2. Rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka.....	44
3. Zánik účasti společníka společnosti s ručením omezeným v důsledku rozhodnutí soudu	47
3.1. Vyloučení společníka rozhodnutím soudu.....	47
3.1.1. Porušování povinnosti zvláště závažným způsobem z pohledu judikatury	49
3.1.2. Postup společnosti předcházející rozhodnutí soudu o vyloučení	54
3.2. Zrušení účasti společníka soudem	59
3.2.1. Právní úprava zrušení účasti společníka soudem	60
3.2.2. Důvody pro zrušení účasti společníka z pohledu judikatury	62
3.3. Zrušení účasti dědice soudem	67
Závěr	69
Seznam použité literatury a pramenů	71
Literatura.....	71
Učebnice.....	71
Monografie.....	71
Odborné články	72
Internetové zdroje	73
Právní předpisy	73
Judikatura.....	73
Judikatura Ústavního soudu ČR.....	73
Judikatura Nejvyššího soudu ČR.....	74
Judikatura Vrchních soudů	75
Judikatura krajských soudů	75
Resumé	76
Abstract	77

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá tématem vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným. Všechny zmíněné způsoby ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným vykazují společnou vlastnost; dochází při nich k jednostrannému ukončení účasti. Liší se ovšem v závislosti na tom, která strana ukončení iniciuje a jakým způsobem dojde ke konečnému výsledku. Téma ukončení účasti společníka společnosti s ručením je po právní stránce velice zajímavé, a to obzvláště v dnešní době, kdy do právní úpravy obchodních korporací zasáhla účinnost tzv. rekodifikačních právních předpisů, tedy zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech, a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Zejména institut vystoupení společníka získal spolu s rozšířením případů jeho aplikovatelnosti zásadním způsobem na významu a vzhledem ke krátké době účinnosti zákona o obchodních korporacích zatím tato problematika není příliš rozsáhle zpracována. Navíc jednotlivé výklady odborníků se často zásadním způsobem liší. Tato práce si klade za cíl názory jednotlivých odborníků představit, podrobněji rozebrat a zhodnotit jejich praktické dopady.

Přestože zbylé způsoby ukončení účasti společníka jsou součástí českého korporátního práva delší dobu a soudní praxe již formulovala řadu závěrů, které v praxi napomáhají výkladu práva a řešení konkrétních problémů, i zde se stále ještě vyskytují některé sporné momenty. Cílem této práce je nejen shrnout poznatky dosavadní právní praxe v tomto ohledu, ale také pokusit se představit možná paradigmaty, jejichž optikou by bylo možné řešit právě ony sporné momenty.

1. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným

Vystoupení společníka je způsob ukončení jeho účasti ve společnosti, ke kterému dochází na základě jednostranného projevu vůle společníka, k jehož platnosti není vyžadována aproba ostatními společníky ani samotnou společností. Účast tak zanikne pouze na základě účinnosti oznámení o vystoupení učiněného společností a uplynutím stanovené lhůty. Právo společníka vystoupit ze společnosti se rovněž označuje jako tzv. abandonní právo. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“ či „ZOK“) oproti stavu před rekodifikací zásadním způsobem rozšiřuje okruh situací, ve kterých je společník oprávněn ze společnosti vystoupit. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích uvádí, že *„jednostranné ukončení účasti výpovědí je rozšířeno na případy, kdy dochází ke kruciólním změnám ve společnosti – tato pravidla jsou dispositivní. Zákon tak oproti dnešku otevírá s.r.o. investorské veřejnosti, když garantuje zachování statu quo v době, kdy společník podíl získal, ledaže se ten rozhodne jinak“*¹.

Před účinností zákona o obchodních korporacích právní řád umožňoval společníkům využít abandonního práva pouze v režimu zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „zákon o přeměnách“). Ve stanovené lhůtě mohl společník ze společnosti s ručením omezeným vystoupit, došlo-li ke změně právní formy akciové společnosti nebo družstva na společnost s ručením omezeným a akcionář, resp. člen družstva s touto změnou nesouhlasil. Tato možnost vystoupení společníka zůstává v zákoně o přeměnách zachována i nadále. Rozšíření důvodů opravňujících společníka k ukončení jeho účasti ve společnosti na základě jednostranného projevu vůle, provedené zákonem o obchodních korporacích, je v českém korporátním právu zcela jistě možno považovat za přelomové.

Až do účinnosti zákona o obchodních korporacích upravoval problematiku obchodních korporací (společností) zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“). Obchodní zákoník ukončení účasti společníka ve společnosti na základě jednostranného projevu vůle výslovně zakazoval, když v § 148 odst. 1 stanovil, že společník nemůže ze společnosti vystoupit. Toto ustanovení bylo vykládáno jako

¹ Poslanecká sněmovna PČR; Vláda ČR 1. Zhodnocení platného právního stavu. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích [Systém ASPI] PSP - Poslanecká sněmovna Parlamentu [cit. 2015-3-10] ASPI_ID LIT38264CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

zákaz jakéhokoliv ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným na základě jeho jednostranného právního úkonu. Zákon vylučoval použití veškerých dostupných způsobů opuštění společnosti a dosažení zániku své účasti v ní na základě jednostranného právního jednání a neumožňoval vypovědět společenskou smlouvu, ani od ní odstoupit². Z úpravy provedené ustanovením § 148 odst. 1 obchodního zákoníku také vyplývalo, že ani samotná společenská smlouva nemohla společníkům právo jednostranného vystoupení ze společnosti založit. Osoba, která nadále již nechtěla být společníkem, tak mohla využít pouze možnosti ukončit svou účast ve společnosti na smluvní bázi, a to buď uzavřením dohody o převodu obchodního podílu ve smyslu ustanovení § 115, nebo dohody o ukončení účasti společníka ve společnosti podle § 149a obchodního zákoníku. Vzhledem k tomu, že oprávnění společníků převést podíl na jinou osobu obchodní zákoník podmiňoval souhlasem valné hromady, pokud společenská smlouva nestanovila jinak, mohlo v případech, kdy ostatní společníci odmítli souhlas udělit, docházet k „uvěznění“ společníka ve společnosti, přestože se dále již ve společnosti účastnit nechtěl. Rovněž možnost uzavření dohody o ukončení účasti společníka neposkytovala společníkovi záruku, že se mu podaří společnost opustit, neboť její uzavření z povahy věci předpokládalo všeobecný konsensus všech společníků. Dosažení dohody často vzhledem ke vzájemným rozporům společníků nebylo možné. Jisté vyvážení této situace představoval pouze institut zrušení účasti společníka, k němuž mohl soud přistoupit, pokud shledal naplnění důvodů, pro něž není možné na společníku spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval³.

1.1. Právní úprava vystoupení společníka

Právní úpravu vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným nalezneme v platném a účinném právu ve dvou právních předpisech, a to v zákoně o obchodních korporacích a zákoně o přeměnách obchodních společností. Obě úpravy jsou na sobě nezávislé a upravují vlastní podmínky využití práva společníka vystoupit ze společnosti, tzv. abandonního práva. Zákon o obchodních korporacích připouští

² ČECH, Petr. Ukončení účasti ve společnosti s ručením omezeným na základě jednostranného projevu vůle společníka. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám : právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 49, shodně DĚDÍČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, S. 3059-4079. ISBN 80-7273-071-1, s. 1269

³ ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 56.

vystoupení společníka v případech, kdy tento společník nesouhlasí s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti, prodloužení trvání společnosti a o uložení příplatkové povinnosti. Dále pak právo vystoupit náleží společníkovi, pokud mu příslušný orgán, jehož souhlasem společenská smlouva podmiňuje převod podílu, bez udání důvodu souhlas ve stanovené lhůtě neudělí, nebo je nečinný.

Zákon o přeměnách obchodních společností pak obsahuje specifickou úpravu vystoupení společníka, který nesouhlasil se změnou právní formy společnosti.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje obecnou úpravu vystoupení v § 202 odst. 1, který zakotvuje pravidlo, že společník může ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to tento zákon. Ve druhém odstavci tohoto ustanovení jsou již formulovány konkrétní důvody, na jejichž základě společník může vystoupit ze společnosti; neurčí-li společenská smlouva jinak, může ze společnosti vystoupit společník, který nesouhlasil s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti, nebo prodloužení trvání společnosti, a hlasoval na valné hromadě proti. Výklad právní normy stanovené v § 202 ovšem může činit potíže. V prvním odstavci se uvádí, že vystoupit je společník oprávněn jen, připouští-li to zákon o obchodních korporacích. Hned ve druhém odstavci ale následuje pravidlo, že společenská smlouva může určit jinak. A právě toto ustanovení může vzbuzovat pochyby, zda předvídaná dispozitivita znamená, že výčet případů zde uvedených lze ve společenské smlouvě pouze omezit (případně vyloučit oba), nebo zda zákon tímto dává možnost, aby společenská smlouva okruh důvodů rozšířila. B. Havel ve svém komentáři připouští, že oba závěry jsou argumentovatelné a legitimní⁴, aniž by argumenty na podporu té či oné varianty dále rozebíral. Pokud budeme vycházet ze systematického výkladu, pravidlo, že společník je oprávněn ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to zákon, uvedené v prvním odstavci § 202, předchází ve vzájemné souslednosti pravidlu ve druhém odstavci, a nemělo by být normou v odstavci druhém negováno. Systematickým výkladem tedy spíše dospíváme k závěru, že společenská smlouva může pouze vyloučit jeden z důvodů uvedených v § 202 odst. 2 písm a) a b), případně vystoupení zcela zakázat, ale nemůže stanovit další důvody pro vystoupení společníka. Na stranu

⁴ HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 393

výkladu, že okruh důvodů pro vystoupení je taxativní, se staví P. Čech, který se domnívá, že výčet důvodů stanovených zákonem rozšířit nelze⁵.

Z dikce ustanovení § 202 vyplývá, že společník může vystoupit jen v případech, kdy nesouhlasí s rozhodnutím učiněným valnou hromadou. A contrario tedy toto oprávnění společník nebude mít, pokud pro dané rozhodnutí bude stanovena forma jednomyslného rozhodnutí všech společníků. Společenská smlouva podle § 147 odst. 1 zákona o obchodních korporacích může být primárně měněna pouze dohodou všech společníků. Valné hromadě pak tuto kompetenci může přiznat pouze společenská smlouva. Oba důvody pro vystoupení uvedené v § 202, tedy změna převažující povahy podnikání společnosti a prodloužení trvání společnosti, mohou zároveň znamenat změnu společenské smlouvy⁶. Abandoního práva tedy společník bude moci využít pouze v případě, že společenská smlouva takové zmocňovací ustanovení bude obsahovat a orgánem rozhodujícím o změně společenské smlouvy bude valná hromada.

Textace ustanovení § 202 stanoví pro vznik práva vystoupit ze společnosti kumulativně dvě podmínky. Společník může ze společnosti vystoupit, jen pokud nesouhlasil s přijatým rozhodnutím valné hromady a zároveň hlasoval na valné hromadě proti. Zákon tak zcela opomíjí situace, kdy se společník valné hromady neúčastnil. Ovšem ani takovému společníkovi právo na vystoupení nelze upírat⁷. Tento závěr autoři shodně dovozují z § 164 zákona o obchodních korporacích, který se použije obdobně. Zmíněné ustanovení stanoví, že společník, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, může společnosti písemně oznámit, že ze společnosti vystupuje. Zde již požadavek, aby zároveň hlasoval proti, nenacházíme. Společníkovi, který nebyl přítomen na valné hromadě, lze učiněné rozhodnutí oznámit, a takový společník může následně vyjádřit svůj nesouhlas přímo tím, že bude realizovat své právo na vystoupení⁸. B. Havel přímo uvádí: „V *návěti § 202 odst. 2 formuluje „který nesouhlasil“ a na konci stejného odstavce předpokládá „hlasoval proti“, což jsou odlišné stavy. Máme za to, a to v návaznosti na smysl tohoto pravidla a dikci § 164, který se použije obdobně, že je třeba dovodit, že není nutné, aby společník výslovně hlasoval proti, a postačí, pokud se*

⁵ ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 49

⁶ POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s. 1052

⁷ POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 393

⁸ POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s. 1053

*změnou povahy podnikání (činnosti) nesouhlasil (tedy i pasivně)*⁹. Dovolenu pasivitu ovšem pravděpodobně není možné vztahovat na případy, kdy společník sice byl přítomen na valné hromadě, avšak zdržel se hlasování ohledně rozhodnutí, kvůli němuž posléze hodlá ze společnosti vystoupit. Takový výklad by byl ve zřejmém rozporu se samotným smyslem úpravy.

Právo vystoupit náleží společníkovi i v případě, že bylo rozhodováno mimo valnou hromadu postupem per rollam ve smyslu ustanovení § 175 ZOK, pokud společník vyjádřil svůj nesouhlas. Pro běh lhůty pro vystoupení je v takovém případě rozhodný okamžik doručení oznámení osoby oprávněné svolat valnou hromadu o tom, že rozhodnutí bylo přijato, společníkovi¹⁰.

Z obdobného použití § 164 plyne, že nesouhlas s rozhodnutím valné hromady a vystoupení společníka nespływají v jedno právní jednání. Vystoupení se děje až oznámením záměru společníka vystoupit společnosti. Právo na vystoupení je časově omezeno; vystoupit ze společnosti lze do jednoho měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady nebo ode dne, kdy mu bylo oznámeno, že valná hromada rozhodla o příplatkové povinnosti, nebo že bylo přijato rozhodnutí o příplatkové povinnosti mimo valnou hromadu postupem per rollam.

Právo vystoupit ze společnosti může uplatnit pouze společník, který zcela splnil svoji vkladovou povinnost spojenou s podílem, na který byla příplatková povinnost vázána (§ 164 odst. 3 ZOK). Podle § 164 odst. 4 je vystoupení společníka účinné posledním dnem měsíce, ve kterém došlo písemné oznámení podle odstavce 1 společnosti.

S nově otevřenou možností společníka vlastnit v jedné společnosti více podílů souvisí také skutečnost, že společník může vyslovit nesouhlas s přijatým rozhodnutím jen ohledně části svých podílů a ve vztahu k nim také ze společnosti vystoupit, zatímco účast prostřednictvím zbytku podílů si ponechá. Společenská smlouva rovněž může připustit existenci různých druhů podílů a stanovit, že právo na vystoupení společníka je

⁹ HAVEL, Bohumil, op. cit. sub. 4, s. 393

¹⁰ POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s. 1053

spojeno jen s konkrétním druhem podílu, zatímco u jiného druhu tuto možnost nepřipustí¹¹.

Byl-li podíl společníka vtělen do kmenového listu, je společník podle § 202 odst. 3 současně s oznámením o vystoupení ze společnosti povinen společnosti kmenový list odevzdat, jinak je vystoupení neúčinné. Zákon předpokládá, že k odevzdání kmenového listu dojde současně s učiněním oznámení. Pokud by kmenový list byl odevzdán později, z citovaného ustanovení vyplývá, že vystoupení bude účinné až odevzdáním kmenového listu a nikoliv samotným oznámením, které mu předcházelo.

1.2. Vystoupení společníka pro nesouhlas s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti

Ustanovení § 202 odst. 2 písm. a) zákona o obchodních korporacích váže právo společníka vystoupit ze společnosti na projevení nesouhlasu s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti. Zákon v tomto případě neodkazuje na předmět činnosti společnosti tak, jak je vymezen ve společenské smlouvě a zapsán v obchodním rejstříku, ale na případy materiálních změn, které nastanou vzhledem ke skutečnému podnikání a činnosti společnosti. Pokud by došlo např. k prodeji rozhodné části závodu, mohlo by v důsledku toho dojít i ke změně povahy podnikání. Z toho lze dovozovat, že i v případě rozhodnutí valné hromady o zcizení závodu nebo jeho části může v takovém případě být důvodem pro vystoupení společníka.

Ne vždy ale rozhodnutí o změně převažující povahy podnikání společnosti bude v působnosti valné hromady. Podle § 190 odst. 2 písm. i) schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti, přísluší valné hromadě. Pokud by ale změny spočívaly v organizačních opatřeních či v rozhodnutí o nových podnikatelských strategiích, takové změny nebudou kryty výčtem v § 190. Pokud je společenská smlouva výslovně nesvěří valné hromadě na základě § 190 odst. 2 písm. o), nebo si jejich rozhodování

¹¹ POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. **Shodně** HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1053

valná hromada nevyhradí podle § 190 odst. 3, o opatření budou rozhodovat jednatele. Právo na vystoupení by v takovém případě společníku nepříslušelo¹².

1.3. Vystoupení společníka pro nesouhlas s rozhodnutím valné hromady prodloužení trvání společnosti

Společnost s ručením omezeným lze založit na dobu neurčitou, ale její trvání lze rovněž omezit a vázat jej například na uplynutí doby, nebo dosažení účelu, pro který byla ustavena. Pokud společenská smlouva takové omezení stanoví a daná skutečnost nastane, je to podle ustanovení § 168 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“ nebo „NOZ“) důvodem ke zrušení společnosti. Pakliže by společníci chtěli trvání společnosti prodloužit, jedná se bezpochyby o změnu společenské smlouvy. Podle § 147 zákona o obchodních korporacích může být společenská smlouva měněna dohodou všech společníků, působnost valné hromady k takovému rozhodnutí může být založena jen společenskou smlouvou. Pokud společenská smlouva svěří tuto kompetenci valné hromadě, může společník, který nesouhlasil s takovou změnou společenské smlouvy, ze společnosti vystoupit. Tato koncepce představuje posílení principu legitimního očekávání a právní jistoty společníků, kteří vstupují do společnosti s ručením omezeným za situace, kdy své působení takové společnosti úmyslně váží jen k omezenému časovému intervalu, ať již z jakýchkoliv důvodů. Pokud se úmysl části společníků během trvání společnosti změní a tito chtějí společnost dále zachovat, je jen dobře, že zákonodárce zbývajícím společníkům umožnil společnost opustit.

1.4. Vystoupení společníka pro nesouhlas rozhodnutím valné hromady o uložení příplatkové povinnosti

Společenská smlouva může podle § 162 odst. 1 zákona o obchodních korporacích určit, že společnost je oprávněna usnesením valné hromady společníkům uložit povinnost poskytnout peněžitý příplatek. Funkcí příplatků je získat od společníků

¹² POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s.1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1052

další prostředky na financování společnosti a zvýšit tak vlastní kapitál společnosti, například k úhradě hospodářských ztrát apod. Z textu citovaného ustanovení vyplývá, že příplatkovou povinnost může společnost uložit společníkům pouze v případě, že společenská smlouva takový postup umožňuje.

Podle § 162 odst. 2 zákona o obchodních korporacích společenská smlouva určí, jakou výši nesmí příplatky ve svém souhrnu překročit, jinak se k usnesení valné hromady o příplatkové povinnosti nepřihlíží. Po dosažení maximální výše příplatků stanovené společenskou smlouvou tedy již nelze příplatkovou povinnost uložit¹³. Společenská smlouva také určí, zda a s jakými podíly je příplatek spojen (§ 162 odst. 3 ZOK). Společníkovi, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, dává ustanovení § 164 odst. 1 ZOK právo písemně oznámit, že vystupuje ze společnosti ohledně podílu, na který je příplatková povinnost vázána.

Rovněž možnost vystoupení společníka ze společnosti pro nesouhlas s rozhodnutím valné hromady o uložení příplatkové povinnosti lze podle § 164 odst. 5 společenskou smlouvou vyloučit, stejně jako je tomu u ostatních zákonem předvídaných důvodů vystoupení podle § 202.

1.4.1. Rozhodování o oprávnění valné hromady uložit příplatkovou povinnost

Příslušné ustanovení zmocňující valnou hromadu k uložení příplatkové povinnosti se může stát součástí společenské smlouvy buď již při zakladatelském právním jednání, anebo dodatečně již za trvání společnosti změnou společenské smlouvy. V prvním případě bude logicky vždy třeba souhlasu všech společníků. Ve druhém případě tomu bude podle ustanovení § 147 ZOK také tak, ledaže společenská smlouva stanoví, že může být měněna i rozhodnutím valné hromady. Vzhledem k tomu, že právní úprava společnosti s ručením omezeným umožňuje v § 135 a. n. zákona o obchodních korporacích pluralitu podílů, přičemž s různými druhy podílů mohou být spojena rozdílná práva a povinnosti, mohou nastat dvě situace; příplatková povinnost se může vázat buď ke všem podílům ve společnosti, anebo jen k podílům určitého druhu. Pokud by se příplatková povinnost vázala ke všem podílům ve společnosti, a zasahovala by tak do práv a povinností všech společníků, byli by podle § 171 ZOK k rozhodnutí o

¹³ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: učebnice*. 2., přeprac. vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, 2010, 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0, s. 401

takové změně společenské smlouvy obligatorně povolání všichni společníci. Pokud by příplatková povinnost měla zatěžovat jen některý z druhů podílů, a zasahovala by tak do práv nebo povinností pouze některých společníků, vyžadoval by se podle stejného ustanovení souhlas těchto společníků. Pravidlo vyžadující souhlas všech společníků, do jejichž práv a povinností má být změnou společenské smlouvy zasaženo, ovšem není ani podle relevantních komentářů zcela jasné, neboť z příslušného ustanovení § 171 odst. 2 nevyplývá, zda je dostatečný pouze souhlas oněch dotčených společníků, nebo zda se jedná o rozhodování dvoutřetinovou většinou, kterou vyžaduje § 171 odst. 1, ve které ovšem musí být obsaženy hlasy dotčených společníků. V úvahu přichází rovněž výklad, podle něž má být hlasováno dvakrát, přičemž při prvním hlasování se minimálně kvalifikovaná dvoutřetinová většina všech společníků vyjádří pro změnu společenské smlouvy, a teprve následně ve druhém kroku vyjádří svůj souhlas či nesouhlas všichni dotčení společníci. Vzhledem k systematickému zařazení pravidla o nutnosti souhlasu všech společníků, do jejichž práv a povinností se zasahuje, ve druhém odstavci § 171, by spíše měla být splněna podmínka kvalifikované většiny, vyžadované v odstavci prvním stejného ustanovení. Přitom hlasy dotčených společníků by měly být součástí této kvalifikované většiny, ať již při jediném hlasování, nebo při jeho uvedené dvoustupňové variantě¹⁴. Argumentem a contrario však může být, že vzhledem k tomu, že změna se dotýká výhradně společníků, jejichž souhlas se vyžaduje, a do práv a povinností ostatních není zasahováno, může se jevit jako legitimní i výklad opačný.

1.4.2. Rozhodování o uložení příplatkové povinnosti

Samotné rozhodování valné hromady o uložení příplatkové povinnosti je již rozhodováním, které do působnosti valné hromady svěřuje ustanovení § 190 odst. 2 písm. o) zákona o obchodních korporacích, jakožto rozhodování v dalších případech, které do působnosti valné hromady svěřuje zákon. Neurčí-li společenská smlouva jinak, je valná hromada podle § 169 odst. 1 ZOK schopná se usnášet, jsou-li přítomni společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů. Pro přijetí usnesení je pak podle § 170 ZOK vyžadován souhlas prosté většiny hlasů přítomných společníků, ledaže společenská smlouva určí jinak. Forma veřejné listiny není vyžadována.

¹⁴POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s. 964

Pokud to společenská smlouva nevyloučí, může se rozhodování o uložení příplatkové povinnosti v souladu s ustanovením § 175 zákona o obchodních korporacích realizovat také formou rozhodování per rollam.

1.4.3. Možné praktické problémy

V praxi může nastat situace, kdy valná hromada rozhodne o uložení příplatkové povinnosti a toto usnesení bude posléze soudem prohlášeno za neplatné. Ustanovení § 191 zákona o obchodních korporacích dává každému společníku, jednateři, členu dozorčí rady, je-li zřízena, nebo likvidátorovi oprávnění v mezích tohoto ustanovení se dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro rozpor s právními předpisy nebo společenskou smlouvou. Relevantními ustanoveními občanského zákoníku pak jsou § 258 – 261.

Právo dovolat se úspěšně vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je časově omezeno konstrukcí tříměsíční subjektivní a roční objektivní prekluzivní lhůty mající hmotněprávní povahu; to znamená, že příslušný návrh musí soudu dojít nejpozději poslední den lhůty. Pokud by se vyslovení neplatnosti dovolával společník, může tak podle § 192 odst. 2 zákona o obchodních korporacích učinit pouze, byl-li proti usnesení valné hromady podán protest, ledaže nebyl podaný protest zapsán chybou zapisovatele nebo předsedy valné hromady nebo navrhovatel nebyl na valné hromadě přítomen, případně důvody pro neplatnost usnesení valné hromady nebylo možné na této valné hromadě zjistit. Je-li sporné, zda byl protest podán, má se za to, že podán byl. Vyslovení neplatnosti je možné rovněž v případech, kdy bylo rozhodováno postupem per rollam a rozhodoval-li v působnosti valné hromady jediný společník.

Nabízí se zajímavá otázka, jak by se v praxi řešila situace, kdy valná hromada svým usnesením uložila společníkům příplatkovou povinnost, některý ze společníků, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, by realizoval své abandonní právo, přičemž by rovněž byl u soudu podán návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, kterým byla příplatková povinnost uložena. Takový návrh by mohl podat jak sám společník, který se rozhodl ze společnosti vystoupit, tak i jiná oprávněná osoba. Můžeme se ptát, proč by sám společník, který se rozhodl ze společnosti vystoupit,

zároveň podával návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Nicméně situace by stála spíše obráceně. Společník by měl primární zájem na tom, aby dosáhl vyslovení neplatnosti usnesení, jímž mu byla uložena příplatková povinnost, než aby se prvoplánově snažil společnost opustit. Nedostávalo by se mu ovšem jistoty, že se soud s jeho názorem na neplatnost usnesení ztotožní. Zároveň si ale představme, že pro tohoto společníka nebude poskytnutí příplatku přijatelné, případně pro něj bude i finančně neúnosné. Své abandoní právo ovšem může společník realizovat jen v měsíční prekluzivní lhůtě ode dne, kdy mu bylo oznámeno, že valná hromada rozhodla o příplatkové povinnosti. Pakliže by vyčkával na rozhodnutí soudu o tom, zda usnesení valné hromady je platné či nikoliv, je dosti pravděpodobné, že by došlo k prekluzi jeho abandoního práva. Právní úprava totiž nepočítá ani s možností, že by podání žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady mělo odkladný účinek na účinnost takového usnesení.

Může tedy nastat situace, kdy společník oznámí společnosti, že vystupuje, a po uplynutí zákonné lhůty dojde k zániku jeho účasti v ní. Soud se bude návrhem na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, kterým byla uložena příplatková povinnost, zabývat až ve chvíli, kdy již vystoupení bude účinné. Může v takové situaci vůbec soud vyslovit neplatnost takového usnesení valné hromady? A pokud tak učiní, změní se nějak poměry již vystoupivšího společníka a potažmo i společnosti? Právní úprava občanského zákoníku umožňuje soudu neplatnost usnesení valné hromady nevyslovit, došlo-li k porušení zákona nebo společenské smlouvy, aniž to mělo závažné právní následky, a je-li v zájmu korporace hodném právní ochrany neplatnost rozhodnutí nevyslovit, stejně tak, bylo-li by tím podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře. Zákon preferuje obecnější zájem korporace na stabilitě jejich poměrů. Obdobně se sleduje i ochrana dobré víry třetích osob, do jejichž právního postavení by neměly zasahovat důsledky vnitřních konfliktů ve společnosti. V této souvislosti se nepochybně uplatní závěry, které v rozhodnutí ze dne 9. 2. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2963/99, formuloval Nejvyšší soud. Zdůraznil, že při zkoumání právních následků porušení právních předpisů při přijímání usnesení valné hromady je třeba vycházet z komplexního hodnocení důsledků takového porušení, nejen z hodnocení důsledků, které takové porušení mělo pro jednoho či několik akcionářů, ale i z toho, jaké důsledky mělo pro všechny ostatní akcionáře a pro samotnou společnost. Z tohoto

pohledu je nutno posuzovat i to, zda požadované prohlášení usnesení valné hromady za neplatné, by nemělo pro společnost i samotné akcionáře závažnější právní následky, než mělo porušení právních předpisů při jeho přijímání. Ani závažné porušení zákona či společenské smlouvy, pokud nemá závažné následky, nemusí nutně znamenat dostatečný důvod pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Při rozhodování o neplatnosti takového usnesení, jak uzavřel Nejvyšší soud, je proto vždy nutno citlivě vážit konkrétní podmínky, za kterých rozhodování probíhá, a důsledky které takové rozhodnutí přinese. Odkazem na spolkové právo provedeným v § 191 zákona o obchodních korporacích byla nepochybně do úpravy problematiky související s vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady vtažena i možnost přiznat právo na přiměřené zadostiučinění za závažné porušení základních práv společníka.

Teprve budoucí soudní praxe se bude muset s nastíněnými otázkami vypořádat. Jednou z možností by mohlo být, že pokud by již v reakci na usnesení valné hromady došlo k účinnému vystoupení společníka ze společnosti, soud by neplatnost takového usnesení nevyslovil, neboť by tak zásadním způsobem zasáhl do práv všech zúčastněných, a to obzvláště tehdy, pokud by neplatnost usnesení tvrdila osoba odlišná od již vystoupivšího společníka, který by v takovém případě byl třetí osobou ve smyslu ustanovení § 260 odst. 2 občanského zákoníku.

Pokud by soud přece jen přistoupil k vyslovení neplatnosti takového usnesení, patrně by se již bývalý společník mohl oprávněně domáhat po společnosti zadostiučinění § 261 odst. 1 občanského zákoníku.

V této souvislosti se ovšem také nabízí paralela z oblasti družstevního práva, která se týká platnosti vyloučení člena družstva. Pokud soud rozhodne, že rozhodnutí členské schůze o vyloučení je neplatné, hledí se na tohoto člena, jako by k vyloučení nedošlo¹⁵. Stejná konstrukce by se eventuálně mohla uplatnit i v případě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, na základě kterého společník ze společnosti vystoupil, a v mnohých případech by se mohla ze zmíněných variant jevit jako nejspravedlivější.

¹⁵ DVOŘÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení členské schůze družstva. *Právní rozhledy*. 10/2 (2002), s. 68-76.

1.5. Vystoupení společníka v případě, není-li bez udání důvodu udělen souhlas příslušného orgánu s převodem podílu na jiného společníka do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nebo je-li orgán nečinný

Zákon o obchodních korporacích koncipuje v § 207 odst. 1 podíl společníka jako volně převoditelný na jiného společníka. Společenská smlouva ale převod podílu může podle ustanovení následujícího odstavce podmínit souhlasem některého z orgánů společnosti. Není-li souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky, jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.

Ustanovení § 207 odst. 3 zákona o obchodních korporacích dává společníkovi, který se výše uvedeným postupem snažil převést svůj podíl, právo vystoupit ze společnosti, není-li orgán, v jehož kompetenci je podle společenské smlouvy udělit k takovému převodu souhlas, činný, nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodu. Také v tomto případě se na vystoupení společníka obdobně užije ustanovení § 164 ZOK. Vystoupit ze společnosti lze do jednoho měsíce ode dne zániku smlouvy, jinak se k vystoupení nepřihlíží.

Zákon nestanoví, který orgán společnosti s ručením omezeným je k udělení souhlasu kompetentní, tuto úpravu ponechává na společenské smlouvě. Společenská smlouva tak může k udělení souhlasu zmocnit kterýkoli z orgánů společnosti. Rozhodovací postup zákon blíže neupravuje, může tak ovšem učinit společenská smlouva. Pakliže by kompetentním orgánem byla valná hromada, je třeba dodržet veškeré zákonné požadavky pro její svolávání a jednání. Stejně tak může být stanoven formalizovaný postup udělení souhlasu jiným orgánem společnosti. Zásadní rozdíl pak spočívá v tom, že usnesení valné hromady může být za podmínek ustanovení § 191 zákona o obchodních korporacích k návrhu oprávněné osoby soudem prohlášeno za neplatné, zatímco rozhodování jiného orgánu v tomto případě nikoliv, protože nepůjde o případ krytý § 193 zákona o obchodních korporacích, kdy jiný orgán společnosti rozhoduje v působnosti valné hromady. Také v případě, kdy valná hromada rozhodne o tom, že odepře udělit souhlas s převodem, dotčený společník v důsledku toho využije své abandonní právo, a zároveň nastane situace, kdy soud rozhoduje o návrhu na

vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, můžeme vést úvahy o tom, jak by v dané věci měl soud rozhodnout, a jaké důsledky to bude mít vzhledem k právním poměrům vystoupivšího společníka, které byly předestřeny v pojednání o vystoupení společníka pro nesouhlas s uložením příplatkové povinnosti.

Zákon umožňuje společníkovi vystoupení, pokud příslušný orgán společnosti neudělí souhlas bez udání důvodu. Toto ustanovení však silně implikuje otázku, zda by toto ustanovení nebylo možné a případně i vhodné vykládat extenzivněji. Co když orgán neudělení souhlasu sice odůvodní, ale odůvodnění bude vágní, diskriminačního charakteru, či dokonce v rozporu se společenskou smlouvou? Nebylo by v takových případech spíše vhodné rozšířit dosah abandonního práva i na takové situace? Nezbyvá mi, než tuto otázku ponechat jako otevřenou.

1.6. Vystoupení společníka v případě nesouhlasu se změnou právní formy společnosti

Právo společníka vystoupit ze společnosti s ručením omezeným v případě nesouhlasu se změnou právní formy společnosti představovalo až do účinnosti zákona o obchodních korporacích jediný případ, kdy český právní řád dovoloval společníkovi dosáhnout zániku své účasti na společnosti formou jednostranného právního jednání. Zmíněné oprávnění dává společníkovi zákon o přeměnách. Tento právní předpis upravuje podmínky přeměn obchodních korporací a družstev, tedy procesy, při nichž dochází k jejich právnímu spojování nebo rozdělování, (popřípadě ke kombinaci uvedených procesů), do jednoho nebo více právních nástupců. Termín přeměna je zákonem užíván i pro změnu právní formy obchodní společnosti, tj. pouhou změnu vnitřních poměrů existující obchodní společnosti. Společnost s ručením omezeným může podle § 360 zákona o přeměnách změnit svou právní formu na veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, nebo akciovou společnost.

Přeměna společnosti se podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o přeměnách provádí podle písemného projektu přeměny. Projekt přeměny musí obsahovat údaje stanovené § 361 zákona o přeměnách a vyhotovuje jej podle ustanovení § 15 zákona o přeměnách statutární orgán společnosti.

Dále musí dojít ke splnění podmínek stanovených v § 33 zákona o přeměnách. Projekt přeměny musí být uložen do sbírky listin alespoň jeden měsíc přede dnem, kdy má být přeměna schválena způsobem stanoveným zákonem, a uložení projektu přeměny do sbírky listin a upozornění pro věřitele na jejich práva ve smyslu § 35 až 39 (poskytnutí dostatečné jistoty, jestliže se v důsledku přeměny zhorší dobytost jejich pohledávek a další) musí být oznámeno alespoň jeden měsíc přede dnem konání valné hromady, která přeměnu schválí. Projekt přeměny a upozornění pro věřitele lze podle § 33a uveřejnit také na internetových stránkách společnosti.

Přeměna společnosti s ručením omezeným musí být podle § 17 odst. 1 schválena valnou hromadou, přičemž pro přijetí takového rozhodnutí se vyžaduje tříčtvrtinová většina hlasů společníků přítomných na valné hromadě. Společenská smlouva může požadavky na potřebnou většinu zpřísnit. O rozhodnutí valné hromady o přeměně musí být pořízen notářský zápis, jehož přílohou je projekt přeměny.

Návrh na podání změny právní formy společnosti s ručením omezeným je podle § 372 odst. 1 možné podat nejdříve po uplynutí lhůty 30 dnů ode dne, kdy byla změna právní formy společnosti s ručením omezeným schválena valnou hromadou; to neplatí, není-li zde nikdo, kdo by mohl ze společnosti s ručením omezeným vystoupit podle zákona o přeměnách.

Ustanovení § 376 odst. 1 zákona o přeměnách dává společníku, který se změnou právní formy společnosti s ručením omezeným nesouhlasí, právo ze společnosti s ručením omezeným vystoupit ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byla změna právní formy schválena valnou hromadou, jestliže byl společníkem společnosti s ručením omezeným ke dni konání valné hromady, která schválila změnu právní formy, a současně hlasoval proti schválení změny právní formy. Stejně ustanovení ve svém druhém odstavci požaduje, aby byl o rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným pořízen notářský zápis, který musí obsahovat jména společníků, kteří hlasovali proti schválení změny právní formy. Zákon uvádí, že tyto osoby mají právo ze společnosti vystoupit.

Ustanovení § 19 zákona o přeměnách, stejně jako v případě vystoupení společníka podle zákona o obchodních korporacích, předvídá možnost, že rozhodování o změně právní formy společnosti bude probíhat mimo valnou hromadu postupem per rollam. Doba pro vyjádření společníka nesmí být kratší než 2 týdny od doručení návrhu

rozhodnutí. Ustanovení § 19 odst. 2 zákona o přeměnách stanoví, že jestliže je právo společníka vystoupit ze společnosti podle tohoto zákona podmíněno jeho hlasováním proti projektu přeměny, má právo vystoupit ze společnosti podle tohoto zákona při schvalování přeměny rozhodnutím společníků mimo valnou hromadu jen ten společník, který vyjádřil svůj nesouhlas s přeměnou v této prekluzivní lhůtě, a pro projev vůle nesouhlasícího společníka vyžaduje písemnou formu. Přímo součástí oznámení o nesouhlasu s přeměnou pak může podle § 19 odst. 3 být i vystoupení společníka ze společnosti. Není-li vystoupení společníka ze společnosti součástí oznámení o nesouhlasu společníka se změnou právní formy podle § 19 odst. 2 a 3, musí být vystoupení doručeno společnosti nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy se společník dověděl o tom, že rozhodnutí o změně právní formy bylo přijato valnou hromadou, na základě oznámení o výsledku hlasování podle zákona, který upravuje právní poměry obchodních společností a družstev, tedy zákona o obchodních korporacích (§377 zákona o přeměnách).

Ustanovení § 378 zákona o přeměnách pro vystoupení požaduje písemnou formu s úředně ověřeným podpisem a zároveň stanoví, že vystoupení nelze odvolat. Účast vystupujícího společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká podle § 378 odst. 3 dnem zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku.

Výše vypořádacího podílu společníka, jenž ze společnosti s ručením omezeným vystoupil, se stanoví na základě údajů z konečné, řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrky sestavené ke dni předcházejícímu den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Vypořádací podíl je podle § 379 splatný v době a způsobem určeným ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným podle stavu ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku. Zákon o přeměnách zároveň vylučuje použití ustanovení zákona o obchodních korporacích o prodeji uvolněného podílu (§379 odst. 2).

1.7. Vystoupení společníka de lege ferenda

Zákon o obchodních korporacích sice rozšířil okruh situací, v nichž dovoluje společníkovi dosáhnout ukončení jeho účasti na základě jednostranného projevu vůle, avšak výslovně tyto důvody omezuje na případy, kdy společník nesouhlasí

s rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání, prodloužení trvání společnosti a o uložení příplatkové povinnosti, jakož i v případě, kdy příslušný orgán společnosti bezdůvodně odepře společníkovi udělit souhlas s převodem podílu na jiného společníka, popř. bude-li nečinný. Zákon přitom s ohledem na shora uvedené závěry pravděpodobně spíše nepřipouští, aby společenská smlouva okruh důvodů rozšířila. Na pozadí nové právní úpravy lze vidět volání praxe, pro niž je možnost vystoupení společníka řešením situace, kdy se podmínky ve společnosti zásadním způsobem mění oproti stavu, který společník v době, kdy společnost zakládal, nebo k ní přistupoval, rozumně předpokládal, a za nějž chtěl v takové společnosti působit.

Otázkou v úvahách *de lege ferenda* zůstává, zda by do budoucna nebylo vhodné stanovené důvody pro využití *abandonního* práva ještě rozšířit. P. Čech se v jedné ze svých statí zamýšlí nad tím, jestli je systém ochrany společníků v českém právu nastaven dobře, a nakolik je funkční¹⁶. S ohledem na průměrnou délku soudních řízení v České republice nemusí podle něj institut zrušení účasti společníka soudem vždy poskytovat dostatečnou ochranu zájmů společníka. Pokud skutečně nastane situace, kdy na společníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby setrval ve společnosti, možnost ukončit svou účast by měla přijít v krátkém časovém období. Společník se totiž svým odchodem ze společnosti velmi pravděpodobně bude chtít bránit tomu, aby na něj dopadly negativní budoucí důsledky rozhodnutí společnosti, s nímž nesouhlasí. Takové důsledky mohou například negativně ovlivnit hodnotu jeho podílu a potažmo výši vypořádacího podílu, může vzniknout jeho povinnost plnit z titulu ručení za společnost, apod. Proto by bylo vhodné, aby společník *de lege ferenda* měl v ruce instrument, který by mu umožnil ukončit účast již v době, kdy takové konsekvence předvídá. P. Čech uvádí, že by *„jistě pomohla i větší flexibilita zákona, pokud jde o míru přípustné smluvní volnosti při vymezování vlastních předpokladů pro výkon abandonního práva, a dodává, že v prostředí společnosti s ručením omezeným takovou autonomii stranám dopřát nejenže můžeme, ale i musíme“*¹⁷.

Můžeme polemizovat o tom, jak široce tuto autonomii nastavit, zda taxativní výčet důvodů rozšířit o další, nebo ponechat stranám dokonce možnost formulovat ve společenské smlouvě vlastní důvody, pro něž bude společník moci ze společnosti jednostranně vystoupit. V tomto kontextu lze jistě uvažovat o jisté proporcionalitě při

¹⁶ ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 61.

¹⁷ Tamtéž

modelování právní úpravy ve prospěch práv společníků, společnosti, nebo i třetích osob, které se společností mohou vstupovat do právních vztahů. Vzhledem k tomu, že obdobná forma obchodní korporace, jako je společnost s ručením omezeným, je ve světě velmi rozšířená, jistou inspiraci můžeme čerpat v zahraničních právních řádech. Zahraniční úpravy povětšinou váží možnost využití abandonního práva na tři základní podmínky, z nichž dvě se týkají samotného společníka a jedna podmínka je objektivní povahy. Na straně samotného společníka je nutné, aby v celém rozsahu splatil vkladovou povinnost a současně rozhodnutí, které je důvodem abandonní vůle společníka, bylo přijato bez jeho souhlasu. Objektivní podmínkou je naplnění důvodů, které právní řád či společenská smlouva pro uplatnění práva předpokládá¹⁸.

Ve srovnání s českou úpravou jde cestou větší benevolence například Německo, kde postavení naší společnosti s ručením omezeným odpovídá typ společnosti nazvaný GmbH (Gesellschaften mit beschränkter Haftung). V německém zákoně o GmbH (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung) není problematika vystoupení (austreten) výslovně upravena. Právo společníka GmbH na ukončení účasti ve společnosti je dovozováno z německého občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch, dále „BGB“). Ten v ustanovení § 314 stanoví, že strana déletrvajícího právního vztahu může smlouvu kdykoliv vypovědět i bez dodržení výpovědní doby, pokud je dán tzv. důležitý důvod (wichtige Grund). Důležitý důvod je dán vždy, když na smluvní straně, která hodlá závazek vypovědět, s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu a zvážení zájmů obou stran, nelze spravedlivě požadovat, aby v tomto vztahu dále setrvala. Pokud důležitý důvod spočívá v porušení smluvní povinnosti, má smluvní strana, která z takového důvodu zamýšlí smlouvu vypovědět, povinnost upozornit druhou stranu na takové porušení a poskytnout jí dodatečnou lhůtu k nápravě, pokud z povahy věci nevyplývá, že náprava není možná. Pokud ani přes upozornění k nápravě nedojde, je strana smlouvy, v tomto případě tedy společník GmbH, oprávněn smlouvu vypovědět a ukončit tak jednostranně svou účast ve společnosti v přiměřené lhůtě, která počíná okamžikem, kdy se o výpovědním důvodu dozvěděl. Německá doktrína dovodila, že přítomnost důležitého důvodu je dána vždy, pokud ve společnosti dochází ke změně, s níž společník, o jehož vystoupení jde, nesouhlasí, a společnost tímto rozhodnutím společníkovi zakáže, aby převedl svůj

¹⁸ HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010, 258 s. ISBN 978-80-7201-798-0, s.155

obchodní podíl na jinou osobu, nebo v případech, kdy společenská smlouva k převodu podílu vyžaduje souhlas ostatních společníků, a tito odepřou souhlas udělit. Dále je důležitý důvod dán, pokud společnost rozhodla o vzniku povinnosti poskytnout příplatek nad hodnotu základního kapitálu, které se společník nehodlá podrobit¹⁹.

Důležitými důvody ovšem výčet situací, kdy společník může jednostranným právním jednáním ukončit svou účast v GmbH, nekončí. Německý občanský zákoník v ustanovení § 705 zakotvuje zásadu autonomie vůle jako jednu ze základních zásad pro fungování soukromoprávních vztahů. Právě z této úpravy je dovozováno, že společenská smlouva (Gesellschaftsvertrag) může stanovit i další důvody pro využití abandonního práva, přičemž jejich okruh není nijak omezen. Budoucí společníci si tak mohou při svém zakladatelském právním jednání rozhodnout, z jakých důvodů budou mít právo společnost opustit či s jakými předpoklady své budoucí působení ve společnosti spojí. Případně mohou více upřesnit tzv. důležité důvody, přičemž však jejich dosah nemohou zmenšit. Esenciální náležitosti společenské smlouvy jsou stanoveny v ustanovení § 3 zákona o GmbH. Kromě těchto náležitostí společenská smlouva může obsahovat jakákoliv další ujednání, která neodporují zákonu. Pakliže by společenská smlouva žádné důvody pro vystoupení společníka neobsahovala, bude vždy platit obecná možnost vystoupení společníků pro tzv. důležité důvody. Společenská smlouva možnost vystoupení společníka nemůže na rozdíl od české úpravy zcela zakázat. Ustanovení § 314 BGB je kogentní a možnost vystoupení z důležitých důvodů tak vždy musí zůstat zachována. Pokud by tedy společenská smlouva nestanovovala žádné důvody pro vystoupení a naopak by obsahovala ujednání, že právo vystoupit společníkům nenáleží, vylučovala by de facto pouze použití pravidla o právu vystoupit z důležitých důvodů, a byla by v této části neplatná. Pokud společenská smlouva okruh důvodů oproti zákonné úpravě nerozšíří a není dán důležitý důvod, abandonní právo společníkovi nenáleží. Nicméně čím více společenská smlouva komplikuje možnost zbavit se podílu jeho prodejem, tím větší je pravděpodobnost, že v důsledku toho dojde k naplnění důležitého důvodu. Vždy tomu tak bude v situaci, kdy společník nedosáhne souhlasu příslušného orgánu společnosti s převodem podílu. Zákon o GmbH rovněž neřeší, co se po vystoupení společníka stane se samotnou společností, zda dojde k jejímu zrušení, nebo zda bude pokračovat dál i bez vystoupivšího společníka. Proto se

¹⁹ Welper, Joachim. Kündigung nach Satzungsrecht: Darauf kommt es im Einzelnen an [online]. [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://www.gmbh-brief.de/newsletterarticle.asp?his=1245.46.7423&id=14014&year=0>

doporučuje předem si důsledky vystoupení v této oblasti vyjasnit ve společenské smlouvě²⁰.

Společník španělské společnosti s ručením omezeným může ze společnosti vystoupit z obdobných důvodů jako je tomu v Německu, navíc také pro nesouhlas se změnou pravidel pro převoditelnost podílů, prodloužení existence společnosti a založení, změnu nebo zrušení vedlejších povinností, pokud takový postup nepředvídají stanovy. Zákon ovšem umožňuje také dispozitivní formulaci jiných než zákonných důvodů²¹.

Ne všechny státy jsou v okruhu důvodů pro jednostranné ukončení účasti společníka tak benevolentní, aby umožňovaly společníkům formulovat si vlastní důvody pro vystoupení, a stanoví taxativní výčet zákonem předvídaných důvodů. Tak například italská úprava abandoní právo přiznává tehdy, když společník nesouhlasí se změnou předmětu podnikání společnosti, se změnou právní formy, sloučením či rozdělením a přemístěním sídla do zahraničí. Krom toho může společník jednostranně ukončit svou účast také v případě nikoliv nepatrné změny stanov, nebo z toho důvodu, že nesouhlasí s takovými úkony společnosti, které podstatně mění předmět podnikání společnosti nebo práva vztahující se k obchodnímu podílu²².

Za možný inspirační zdroj lze považovat rovněž Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 o návrhu nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti. Článek 18 odst. 1 tohoto usnesení stanoví, že společník má právo vystoupit z evropské soukromé společnosti, pokud činnosti této společnosti jsou nebo byly vykonávány způsobem, který závažně poškozuje zájmy společníka v důsledku jedné nebo vícero z těchto událostí: společnost byla připravena o významnou část svých aktiv, sídlo společnosti bylo přemístěno do jiného členského státu, činnosti společnosti se podstatně změnily, alespoň tři roky nebyly vyplaceny dividendy, i když finanční situace společnosti by vyplacení dividend umožňovala²³. Dané usnesení obsahuje již také pozměňovací návrhy, o kterých nebude blíže pojednáno, neboť se

²⁰ ROSE & PARTNER LLP. Gesellschafter – Kündigung und Ausschluss in der GmbH [online]. [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://www.rosepartner.de/rechtsberatung/gesellschaftsrecht-ma/gesellschaftsrecht/kuendigung-und-ausschluss-von-gesellschaftern.html>

²¹ HEJDA, Jan, op. cit. sub. 18, s.156

²² HEJDA, Jan, op. cit. sub. 18, s.155

²³ Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2009 o návrhu nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (SPE)(KOM(2008)0396 – C6-0283/2008 – 2008/0130(CNS))

týkají pouze bližší specifikace jednotlivých důvodů, které však ve svém výčtu zůstávají stejné.

Závěrem se nabízí otázka, zda by i v českém prostředí nebylo vhodné se do budoucna vydat cestou větší svobody využití abandonního práva, zejména, jestli bychom legitimním právem společníků neměli učinit právo stanovit si ve společenské smlouvě libovolný důvod pro své pozdější vystoupení ze společnosti. Relevantním argumentem, proč takovou šíři abandonního práva připustit, je již současná podoba právní úpravy zrušení právnické osoby. Ustanovení § 168 občanského zákoníku předvídá možnost, že ke zrušení právnické osoby dochází mimo jiné dosažením účelu, pro který byla ustavena. Takový účel může být stanoven dosti abstraktně. Prakticky je tedy možné při vhodné formulaci účelu společnosti ve společenské smlouvě za účel a potažmo jeho dosažení považovat v podstatě cokoliv. Zrušení společnosti jako takové je nepochybně daleko závažnější, než vystoupení jen některého z jejích společníků. Argumentací a maiori ad minus dojdeme k závěru, že kdybychom umožnili vystoupení jen některému ze společníků společnosti, pro nějž byl účel jeho setrvávání v ní naplněn, s tím, že samotná společnost může s ostatními společníky pokračovat dále, bude tento stav daleko více prospívat oprávněným zájmům společníků, ale i třetích osob, které se společností již vstoupily do nejrůznějších právních vztahů.

2. Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady

Vyloučení rozhodnutím valné hromady je způsob zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným přímo na základě rozhodnutí jejího nejvyššího orgánu, při němž účast společníka končí bez jeho vůle či přímo proti jeho vůli. Jedná se o opatření sankční povahy²⁴, které lze využít ve dvou případech, a to tehdy, ocitne-li se společník v prodlení se splněním vkladové povinnosti, nebo poruší-li povinnost příplatkovou. Vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady se děje prostřednictvím tzv. kadučního řízení. Kaduční řízení je naukou chápáno jako specifický postup orgánů společnosti, jehož důsledkem je vyloučení společníka, který je

²⁴PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-WoltersKluwer, 2006, 545 s. ISBN 80-7357-149-8. S 396

v prodlení s plněním v zákoně uvedených povinností, uvolnění obchodního podílu tohoto vyloučeného společníka a vznik práva vyloučeného společníka na vypořádací podíl.²⁵

Vzhledem k tomu, že obchodní podíl je předmětem vlastnictví, představuje vyloučení ze společnosti a zbavení společníka jeho podílu zásah do jeho ústavně zaručeného práva na ochranu majetku. Proto se lze v doktríně setkat s názorem, že postup v kadučním řízení je vyvlastněním svého druhu soukromoprávní cestou.²⁶ Pokud přijmeme závěr, že zájem na vyloučení společníka, který prodlévá se splněním vkladové povinnosti, přesahuje zájem ostatních společníků i společnosti jako takové, a tento zájem bychom označili za zájem veřejný, pak by nejspíš definiční znaky vyvlastnění ve smyslu ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod skutečně splněny byly, neboť o splnění druhé podmínky, a sic že vyvlastnění se zásadně děje za náhradu, nemáme pochyb, neboť vyloučenému společníku náleží právo na vypořádací podíl. Ať už k teoretickému vymezení kaduce přistoupíme jakkoli, je nepochybné, že toto opatření je legitimní a splňuje požadavek proporcionality, který předvídá skutečnost, že k zásahu do základních práv či svobod, i když to jejich ústavní úprava nepředpokládá, může dojít v případě jejich vzájemné kolize, nebo v případě kolize s jinou ústavně chráněnou hodnotou, jež nemá povahu základního práva.²⁷ Princip proporcionality je určujícím kritériem v situaci, kdy různým stranám právního vztahu svědčí určité právo, ale vzhledem ke konkrétním okolnostem je třeba upřednostnit jedno z těchto práv přednost před druhým, neboť jejich simultánní realizace není možná.

Zákon opravňuje valnou hromadu společnosti rozhodnout o vyloučení společníka ze dvou důvodů, a to pro prodlení se splněním vkladové povinnosti a prodlení se splněním povinnosti příplatkové. Možnost vyloučení společníka pro neplnění vkladové povinnosti je zakotvena v § 151 ZOK, vyloučení společníka v případě prodlení s plněním příplatkové povinnosti pak upravuje ustanovení § 165 ZOK odkazem na obdobné použití úpravy v § 151.

Obecně je stanoveno, že vkladatel splní vkladovou povinnost ve lhůtě a způsobem určeným zákonem o obchodních korporacích a společenskou smlouvou (§ 17

²⁵Dědič, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2, s. 320

²⁶Tamtéž

²⁷Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl.ÚS 3/02

odst. 1 ZOK). Podmínky pro splnění vkladové povinnosti se liší u peněžitých a nepeněžitých vkladů. Zatímco nepeněžitý vklad musí být podle § 23 odst. 2 zákona o obchodních korporacích obligatorně vnesen v celém rozsahu již před vznikem společnosti, stanovení podmínek a lhůt pro splácení vkladu peněžitého ponechává § 150 odst. 1 primárně v dispozici společníků prostřednictvím společenské smlouvy, přičemž stanoví pouze nejzazší lhůtu pěti let ode dne vzniku společnosti nebo od převzetí vkladové povinnosti za trvání společnosti, během níž mají společníci povinnost vklad zcela splatit. Smluvní autonomii společníků omezuje zákon o obchodních korporacích pouze v § 148, když ukládá všem společníkům povinnost splnit vkladovou povinnost alespoň zčásti ještě před vznikem společnosti²⁸ tak, že před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku splatí celé vkladové ážio a na každý peněžitý vklad nejméně jeho 30 %.

Povinnost společníka splatit vklad je obligatorní a z právní úpravy můžeme dovodit několik sankcí, prostřednictvím nichž je možné na její neplnění reagovat a přimět tak společníka, aby vklad poskytl. Explicitně jsou v zákoně o obchodních korporacích upraveny dvě z nich, a to povinnost dlčího společníka platit úroky z prodlení a možnost vyloučení takového společníka rozhodnutím valné hromady společnosti v kadučním řízení. Ze zákona o obchodních korporacích však vyplývají i další možnosti postupu, které lze v daném případě využít; ostatní společníci jsou aktivně legitimováni k podání žaloby na splacení vkladu za podmínek § 157 a společnost je oprávněna k návrhu na vyloučení společníka rozhodnutím soudu podle § 204 (o této možnosti bude pojednáno dále). Vyloučit ovšem nelze ani právo společnosti domáhat se splnění vkladové povinnosti klasickou žalobou na plnění. V případě příplatkové povinnosti je v dispozici společnosti, zda připustí možnost uložení příplatkové povinnosti. Pokud tak ale učiní a valná hromada v souladu se zákonem a společenskou smlouvou společníkům tuto povinnost uloží, stává se stejně tak, jako povinnost vkladová, pro společníky obligatorní.

Ustanovení § 151 odst. 1 zákona o obchodních korporacích ukládá společníku, který je v prodlení se splacením peněžitého vkladu, povinnost uhradit společnosti úrok z prodlení ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení stanovené jiným právním

²⁸POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 909

předpisem z dlužné částky, ledaže společenská smlouva určí jinak. Jazykovým výkladem dospíváme k závěru, že citované ustanovení má dispozitivní povahu, tedy společenská smlouva může oproti zákonné úpravě úrokovou sazbu modifikovat, a to jak směrem nahoru, tak dolů; případně může obsahovat pravidlo, že úroky z prodlení požadovány vůbec nebudou. Pokud se ale společníci rozhodnou dispozitivitu využít a ve svém zakladatelském dokumentu formulovat odlišná pravidla pro uplatňování či neuplatňování nároku na úroky z prodlení, jsou povinni ctít zásadu rovnosti společníků. V přímém rozporu s touto zásadou by bylo, pokud by sankce dopadající na jednotlivé společníky byly bez právního důvodu stanoveny odlišně²⁹. Jiným právním předpisem je v tomto případě občanský zákoník, který obsahuje blanketní normu v § 1970, která zmocňuje vládu k vydání nařízení, které definuje výši sazby. Ke dni zpracování této práce citované ustanovení občanského zákoníku provádí nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

Podmínky pro vyloučení společníka pro neplnění vkladové povinnosti jsou stanoveny v § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. Jak již bylo řečeno, společníka, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti, může ze společnosti valná hromada vyloučit. Má-li společník více podílů, týká se vyloučení jen toho podílu, ohledně něhož je společník v prodlení s plněním vkladové povinnosti, přičemž společenská smlouva může stanovit, že i v takovém případě je možno společníka vyloučit i stran podílů, vůči nimž tuto povinnost splnil. Z dikce zákona vyplývá, že hrozba vyloučení postihuje jak společníka prodlévajícího s plněním peněžitého vkladu, tak i vkladu nepeněžitého, a to ve lhůtách uvedených výše.

Nabízí se úvahy nad praktickými problémy, které může činit například otázka, zda lze v souladu se zákonem kaduční řízení vést proti společníku, který prodlévá s plněním peněžní náhrady za nepeněžitý vklad, nepřejde-li na obchodní korporaci vlastnické právo k němu, ačkoliv byl řádně vnesen (§ 26 odst. 1 ZOK). Další otázník visí rovněž nad přípustností kaduce tehdy, nedosáhne-li cena nepeněžitého vkladu v den, kdy k němu obchodní korporace nabyla vlastnické právo, výše emisního kursu

²⁹POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 914

uvedeného ve společenské smlouvě, a vkladatel prodlévá se splněním povinnosti doplatit rozdíl v penězích (§ 28 ZOK).³⁰

Je-li nepeněžitým vkladem movitá věc, je podle § 20 zákona o obchodních korporacích předmět vkladu vnesen předáním věci správci vkladů, ledaže společenská smlouva určí jinak. Správce vkladu pak vkladateli vydá písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem o vnesení nemovité věci. Problematika převodu vlastnického práva je pak obecně upravena v § 1099 občanského zákoníku, který stanoví, že vlastnické právo k věci určené jednotlivě se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, ledaže je jinak ujednáno nebo stanoveno zákonem.

V případě nabývání vlastnictví k předmětu nepeněžitého vkladu do společnosti s ručením omezeným zákon o obchodních korporacích obsahuje zvláštní úpravu okamžiku nabytí vlastnického práva k předmětu vkladu společností. Vlastnické právo k předmětu vkladu vnesenému před vznikem obchodní korporace podle § 25 ZOK nabývá obchodní korporace okamžikem svého vzniku. V praxi ovšem může dojít k situacím, kdy společník sice nepeněžitý vklad v souladu se zákonem vnesl, ale k převodu vlastnického práva na nově vzniklou společnost přesto nedojde. Nepřejde-li na obchodní korporaci vlastnické právo k nepeněžitému vkladu, který je vnesen, vkladatel je povinen v souladu s § 26 odst. 1 ZOK uhradit jeho cenu v penězích (tzv. relutární náhrada), a to částkou podle ocenění uvedeného ve společenské smlouvě. Obchodní korporace převzatý předmět vkladu vrátí, ledaže ho vydala nebo je povinna vydat jiné oprávněné osobě. Typickým případem, kdy k nabytí vlastnického práva společností nedojde, bývá, že převodu práva brání zákonná překážka, typicky pokud vkladatel není oprávněn převést vlastnické právo k dané věci (např. vkladatel není vlastníkem dané věci) a současně nedojde k naplnění podmínek k tzv. neprivilegovanému nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle § 1111 občanského zákoníku³¹, který umožňuje nabýt vlastnické právo k věci i od nevlastníka, pokud vlastník věci neprokáže, že věc pozbyl ztrátou či mu byla ukradena.

Zákon ovšem neřeší situaci, kdy v časovém rozmezí od vnesení vkladu do vzniku společnosti dojde ke zničení věci. Důvodová zpráva k zákonu o obchodních

³⁰POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 914

³¹ POKORNÁ, Jarmila, op. cit. sub. 6, s.1053.

korporacích k tomu uvádí: „Zákon přebírá stávající řešení situace, kdy je sice nepeněžitý vklad považován za splacený, ale na společnost nebylo převedeno vlastnické právo. V dané věci zákon neřeší teorii diskutovaný problém, kdy se splnění vkladové povinnosti stane nemožným v důsledku zničení předmětu vkladu apod. Vychází se totiž z toho, že tuto situaci řeší právě ona povinnost relutární náhrady, kdy zanikne-li předmět vkladu, nebo se stane z jiného důvodu nemožným převést na obchodní korporaci vlastnické právo, stíhá společníka povinnost nahradit (zaplatit) jeho cenu v penězích. V tom případě není obchodní korporace povinna předmět splaceného vkladu vrátet, ledaže má ve své držbě plody nebo užitky.“³² Odpovídá tomu samotný zákonný text, který nerozlišuje charakter překážek převodu vlastnického práva k předmětu vkladu na obchodní korporaci, a bez dalšího v takovém případě požaduje, aby vkladatel poskytl náhradní peněžitě plnění v podobě relutární náhrady. M. Kubík ovšem v komentáři k zákonu o obchodních korporacích připouští i možnost vykládat zmiňovaná ustanovení tím způsobem, že nepeněžitý vklad se okamžikem svého vnesení dostává do dispoziční sféry obchodní korporace, resp. správce vkladů, který jedná v jejím zájmu, a je tedy pochybné, zda je dále za nebezpečí škody, ke které na věci dojde jinak než vinou správce vkladů (např. vyšší mocí), odpovědný vkladatel.

Ke zničení věci ovšem může dojít z důvodů přičitatelných činnosti obchodní korporace, respektive správce vkladů. K tomu důvodová zpráva říká, že uvedený postup (tedy realizace povinnosti vkladatele poskytnout relutární náhradu) se netýká situace, kdy došlo ke zničení věci vlastní činností obchodní korporace, resp. správce vkladů³³. Tomu lze rozumět v tom smyslu, že po vzniku obchodní korporace má v případě, kdy je za zničení předmětu vkladu zodpovědný správce vkladu, společnost náhradu vymáhat po správci vkladu, nikoliv po vkladateli. Takový výklad ovšem nemá oporu v samotné dikci zákona. M. Kubík uvádí, že k němu pravděpodobně nebude možné dospět ani výkladem³⁴. S nejvyšší pravděpodobností tedy i v takovém případě stíhá vkladatele povinnost poskytnout relutární náhradu, což ovšem nevylučuje, aby poté uplatňoval regres vůči správci vkladů.

³²Poslanecká sněmovna PČR; Vláda ČR 1. Zhodnocení platného právního stavu. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích [Systém ASPI] PSP - Poslanecká sněmovna Parlamentu [cit. 2015-3-10] ASPI_ID LIT38264CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³³ Tamtéž

³⁴KUBÍK, Martin in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053.

Odborníci většinou shodně konstatují, že v případě relutární povinnosti se již nejedná o vkladovou povinnost, neboť ta byla vnesením vkladu splněna, tudíž nemůže vzniknout znovu³⁵. Relutární povinnost je tedy zvláštní povinností a nejde o peněžitý vklad. Vzhledem k tomu, že povinnost k náhradnímu peněžitému plnění je konverzí původní povinnosti vkladové, dnem následujícím po vzniku společnosti se vkladatel ocitá s tímto plněním v prodlení. Vedle nároku na peněžité plnění tak společnosti vzniká i právo požadovat úroky z prodlení. Právo na náhradní peněžité plnění může být v souladu s § 619 občanského zákoníku poprvé uplatněno dnem následujícím po vzniku společnosti. Ustanovení § 629 NOZ stanoví tříletou subjektivní a desetiletou objektivní promlčecí dobu.

Na otázku, zda je možné společníka, který prodlévá se splněním relutární povinnosti, ze společnosti vyloučit, zatím nemáme zcela jasnou odpověď, a odborníci z teorie i praxe mají na řešení takové situace rozdílné názory. Ustanovení § 151 ZOK stanoví, že společníka, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti, může ze společnosti valná hromada vyloučit. Jak již bylo řečeno výše, povinnost vkladatele uhradit cenu nepeněžitého vkladu v penězích podle ocenění uvedeného ve společenské smlouvě není považována za povinnost vkladovou, ale za náhradní povinnost, která má odlišný charakter než povinnost vkladová. Otázka, zda se ale při jejím nesplnění mohou aplikovat bez dalšího ustanovení, která se vztahují specificky jen ke vkladové povinnosti, typicky právo společnosti vyloučit společníka postupem podle § 151 ZOK, je však jednotlivými odborníky řešena rozdílně. B. Havel zastává názor, že i v důsledku prodlení s úhradou náhradního plnění lze společníka postupem podle § 151 vyloučit³⁶. Tento postup ovšem nemá v zákonném textu oporu a jednalo by se o extenzivní výklad. Takový výklad odmítá M. Kubík, když uvádí, že použití takové analogie považuje za pochybné, byť relutární povinnost má komplementární povahu vůči vkladové povinnosti a z ekonomického hlediska je smysl obou povinností obdobný³⁷. Shodně vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady kvůli nesplnění povinnosti nahradit hodnotu nepeněžitého vkladu odmítá P. Čech. Analogii v tomto případě považuje za nepřipustnou, protože vyloučení ze společnosti je vážným zásahem do práv společníka a nejvyšší forma trestu, jakou právo obchodních společností zná. Opírat její uplatnění

³⁵KUBÍK, Martin, op. cit. sub. 34, s.243

³⁶HAVEL, Bohumil, op. cit. sub. 4, s. 63

³⁷KUBÍK, Martin, op. cit. sub. 34, s.244

pouze o rozšiřující výklad tak považuje za nepřipustné. Zároveň poukazuje na skutečnost, že takový závěr má oporu již v judikatuře, která se váže k úpravě v obchodním zákoníku. Stejný problém totiž vyvstával i dříve, protože obchodní zákoník kaduci v reakci na prodlení společníka s plněním vkladové či příplatkové povinnosti umožňoval. Již v té době Nejvyšší soud zdůraznil, že povinnost hradit cenu nepeněžitého vkladu nebo její část v penězích, je zvláštní povinností, existující mimo rámec povinnosti vkladové; proto nepřipustil možnost vynucovat její splnění sankcemi, které zákon stanoví pro porušení vkladové povinnosti. P. Čech odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. února 2008, sp. zn. 29 Odo 760/2006. Rozhodnutí se sice týkalo pouze otázky přípustnosti uplatnění sankce v podobě zvýšené sazby úroků v prodlení, ale podle P. Čecha musí být režim obou sankcí shodný. Argumentuje logickým výkladem a *minori ad maius*. Nejvyšší soud nepřipustil v případě prodlení s plněním povinnosti hradit v penězích hodnotu nepeněžitého vkladu použití sankce určené pro případy prodlení s plněním vkladové povinnosti v podobě úroku z prodlení ve výši stanovené obchodním zákoníkem, tím spíše by sotva připustil aplikaci sankce v podobě vyloučení společníka. Vzhledem k tomu, že stávající právní úprava se od té původní v textu zákona ani koncepci nikterak neliší, považuje P. Čech za nepravděpodobné, že by se Nejvyšší soud od zmíněného výkladu měl nyní odchylovat³⁸.

Stejně závěry je možné aplikovat v případě prodlení společníka s povinností doplatit podle § 28 odst. 1 zákona o obchodních korporacích v penězích rozdíl, pokud cena nepeněžitého vkladu nedosáhne v den, kdy k němu obchodní korporace nabyla vlastnické právo, výše emisního kursu uvedeného ve společenské smlouvě. Toto ustanovení totiž odkazuje na obdobné použití § 26, který se týká relutární povinnosti.

2.1. Postup při kadučním řízení

Právo vyloučit společníka v kadučním řízení dává společnosti s ručením omezeným zákon o obchodních korporacích v § 151 odst. 2, když stanoví, že společníka, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti, může valná hromada

³⁸ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34.

ze společnosti vyloučit. Ustanovení § 165 pak dovoluje valné hromadě společníka vyloučit pro nesplnění příplatkové povinnosti odkazem na obdobné použití ustanovení § 151, ledaže společník již vystoupil ze společnosti podle § 164. Má-li společník více podílů, týká se v souladu s ustanovením § 151 odst. 1 vyloučení jen toho podílu, ohledně něhož je společník v prodlení s plněním vkladové povinnosti, ledaže společenská smlouva určí jinak. Na vyloučení společníka se v souladu s banketní normou v § 151 odst. 2 použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku upravující vyloučení člena spolku pro závažné porušení povinností; ustanovení o možnosti přezkoumat vyloučení soudem se nepoužije. Zatímco dříve účinný obchodní zákoník sám obsahoval úpravu postupu v kadučním řízení, zákon o obchodních korporacích, jak vyplývá z citovaného ustanovení, proceduru vyloučení společníka neobsahuje. Namísto toho odkazuje na obdobné použití ustanovení občanského zákoníku o vyloučení člena spolku. Důvodová zpráva zvolené řešení nijak detailně nevysvětluje, pouze stručně konstatuje následující: *„jestliže je společník v prodlení se splácením vkladu, hradí úrok z prodlení a může být společností vyloučen (kaduční řízení) – v tomto směru je však odkázáno (byť pouze pro přehlednost) na obdobná ustanovení návrhu občanského zákoníku“*³⁹. Formulace „byť pouze pro přehlednost“ je poněkud zavádějící, neboť zákon sám neobsahuje danou úpravu kadučního řízení, ale využívá pouze formu blanketní právní normy, a tedy de facto nelze hovořit o zpřehlednění úpravy, která fakticky není vůbec provedena. Samotná formulace ustanovení § 151 odst. 2 o obdobném použití norem spolkového práva činí a jistě i v praxi bude činit interpretační potíže. Podrobíme-li daná ustanovení občanského práva bližší analýze, zjistíme, že přestože zákon stanoví použití obdobné, tedy použití všech ustanovení dopadajících na danou problematiku, o použitelnosti jednotlivých ustanovení lze pochybovat.

Úpravu vyloučení člena spolku nalezneme ve třetím dílu druhé hlavy občanského zákoníku v § 239 až 242. Ustanovení § 239 odst. 1 stanoví, že neurčí-li stanovy něco jiného, může spolek vyloučit člena, který závažně porušil povinnost vyplývající z členství a v přiměřené lhůtě nápravu nezjednal ani po výzvě spolku. Výzva se nevyžaduje, nelze-li porušení povinnosti odčinit nebo způsobilo-li spolku zvláště závažnou újmu. Již návěť tohoto ustanovení, které předvídá možnost odchýlné

³⁹ Poslanecká sněmovna PČR, op. cit. sub. 32

úpravy ve stanovách, může vyvolávat interpretační pochybnosti, jak velkou míru dispozitivní vřbec občanský zákoník připouští. Úpravu bude patrně nutné vykládat restriktivně v tom smyslu, že stanovy mohou připustit i další důvody, či zákonný důvod blíže specifikovat. Nelze ovšem možnost vyloučení člena spolku ve stanovách zcela anulovat či připustit vyloučení bez jakéhokoliv důvodu.⁴⁰ Ustanovení o dispozitivní úpravě ve stanovách pro kaduční řízení nelze použít. I když stanovy představují, stejně jako společenská smlouva, zakládající dokument právnické osoby, nelze tuto normu analogicky na stanovy společnosti s ručením omezeným vztáhnout. Zákon o obchodních korporacích stanoví výčet důvodů pro zahájení kadučního řízení taxativně v § 151 odst. 2 ve spojení s § 165, tedy jen pro prodlení se splněním vkladové povinnosti či povinnosti příplatkové, přičemž obě ustanovení mají zřejmě kogentní charakter⁴¹, a tato úprava je ve vztahu k občanskému zákoníku ve vztahu speciality.

Dalším předpokladem vyloučení podle § 239 občanského zákoníku tedy je, aby spolek učinil směrem ke společníkovi výzvu ke splnění povinnosti, o jejíž porušení se jedná, a určil mu k jejímu splnění přiměřenou lhůtu. Zákonodárce ovšem patrně v zájmu zvýšení operativnosti a rychlosti v zákoně zakotvil pravidlo, že výzva se nevyžaduje, nelze-li porušení povinnosti odčinit nebo způsobilo-li spolku zvlášť závažnou újmu. Teprve praxe ukáže, zda bude možné toto ustanovení vztáhnout také na problematiku kadučního řízení a jestli nesplnění vkladové či příplatkové povinnosti je vřbec způsobilým předpokladem způsobení některého z těchto následků.⁴² Nesplnění vkladové či příplatkové povinnosti je porušením povinnosti, které zřejmě lze odčinit jejím dodatečným splněním. Tento závěr podporuje mimo jiné názor P. Dvořáka, jednoho z autorů komentáře k občanskému zákoníku, který uvádí, že v procesu vyloučení člena spolku se zcela nepochybně bude výzva vyžadovat v případě, kdy člen spolku dluží členský příspěvek, jeho prodlení je krátkodobé povahy a existenci a činnost spolku nijak relevantně neohrožuje⁴³, přičemž problematiku prodlení s členským příspěvkem lze analogicky vztáhnout na situaci, kdy společník společnosti s ručením

⁴⁰Dvořák, Petr in *Občanský zákoník: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013-, 6 sv. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 702

⁴¹ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*. 2014, roč. 22, č. 4, s. 32.

⁴²ČERNÁ Stanislava, ŠTENGLOVÁ Ivanka a ČECH Petr. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společností, jejich společníkům a věřitelům? [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/20945>.

⁴³DVOŘÁK, Petr in *Občanský zákoník: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013-, 6 sv. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 704

omezeným nevyhověl povinnosti vkladové či příplatkové. Možná se judikatura dříve či později dopracuje k nalezení nějakého praktického příkladu, kdy by porušením takové povinnosti způsobilo společnosti zvlášť závažnou újmu, a umožní tak i v kadučním řízení přistoupit rovnou k další fázi procesu vyloučení, aniž by trval na povinnosti vyzvat prodlévajícího společníka k nápravě.

Ustanovení § 240 odst. 1 občanského zákoníku svěřuje rozhodování o vyloučení člena spolku statutárním orgánu, neurčí-li stanovy orgán jiný. Vzhledem k tomu, že § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích kompetencí k rozhodování o vyloučení společníka vybavil valnou hromadu, obecné ustanovení § 240 odst. 1 se nepoužije. Ustanovení § 240 odst. 2 občanského zákoníku určuje okruh osob, které jsou oprávněny vyloučení člena navrhnout. Neurčí-li stanovy jinak, může návrh na vyloučení podat v písemné formě kterýkoli člen; v návrhu se uvedou okolnosti osvědčující důvod pro vyloučení. Člen, proti kterému návrh směřuje, musí dostat příležitost se s návrhem na vyloučení seznámit, žádat o jeho vysvětlení a uvést i doložit vše, co mu je k prospěchu. Rovněž možnost použití tohoto ustanovení vzbuzuje mezi odborníky pochyby. J. Pokorná uvádí, že tato úprava povaze řízení o vyloučení společníka společnosti s ručením omezeným neodporuje a její použití připouští s tím, že takový návrh by kterýkoli ze společníků mohl podat a adresovat jej jednatelům společnosti, kteří následně rozhodnou, zda tuto cestu zvolí, a podniknou příslušné kroky.⁴⁴ Ke shodnému názoru dospívá také B. Havel⁴⁵. Tento názor ovšem nesdílí S. Černá, která poukazuje na nelogičnost realizace tohoto odkazu, a uvádí, že jelikož o vyloučení společníka bude rozhodovat valná hromada, je odkaz na toto ustanovení zbytečný, když postavení vylučovaného společníka lépe ochrání právní úprava jeho práv na valné hromadě v zákoně o obchodních korporacích⁴⁶.

Velké rozpaky budí také následující ustanovení spolkového práva. V § 241 odst. 1 je formulováno pravidlo, že člen může do patnácti dnů od doručení rozhodnutí v písemné formě navrhnout, aby rozhodnutí o jeho vyloučení přezkoumala rozhodčí komise, ledaže stanovy určí jiný orgán. Příslušnému orgánu pak druhý odstavec citovaného ustanovení dává možnost zrušit rozhodnutí o vyloučení člena,

⁴⁴POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 916

⁴⁵HAVEL, Bohumil, op. cit. sub. 4, s. 293

⁴⁶ČERNÁ Stanislava, ŠTENGLOVÁ, op. cit. sub. 42

odporuje-li vyloučení zákonu nebo stanovám; rozhodnutí o vyloučení člena může zrušit i v jiných odůvodněných případech. Rozhodčí komise je jedním z orgánů spolku a její zřízení je pouze fakultativní (§ 243 občanského zákoníku). Ustanovení § 265 občanského zákoníku povolává rozhodčí komisi k rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami; neurčí-li stanovy působnost rozhodčí komise, rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku. V § 266 občanského zákoníku je definováno personální obsazení rozhodčí komise. Neurčí-li stanovy jinak, má rozhodčí komise tři členy, které volí a odvolává členská schůze nebo shromáždění členů spolku. Členem rozhodčí komise může být jen bezúhonná zletilá a plně svéprávná osoba, která ve spolku nepůsobí jako člen statutárního orgánu nebo kontrolní komise. Nenavrhl-li nikdo vyslovení neplatnosti volby člena rozhodčí komise pro nedostatek bezúhonnosti, platí s výhradou změny okolností, že byla zvolena bezúhonná osoba. Z činnosti rozhodčí komise je vyloučen její člen, jemuž okolnosti případu brání nebo by mohly bránit rozhodovat nepodjatě. Úpravu procesního postupu v řízení před rozhodčí komisí občanský zákoník neobsahuje a v § 267 odkazuje na použití jiného právního předpisu. Tímto předpisem je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (zákon o rozhodčím řízení). Řízení před rozhodčí komisí je upraveno v § 40e až 40k tohoto zákona; tato část sem byla zařazena nově a slouží podle § 40e přímo k provedení postupu rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy.

Výklad ustanovení § 265 občanského zákoníku činí problémy především v tom smyslu, že se různí názory na jeho aplikovatelnost při kaduci v podmínkách společnosti s ručením omezeným. B. Havel dovozuje, že ustanovení se použije, a působnost rozhodčí komise zde analogicky svěřuje dozorčí radě. Konkrétně uvádí, že „*nevyloučí-li to společenská smlouva, může se proti tomuto rozhodnutí společník bránit u dozorčí rady, byla-li zřízena, a to do patnácti dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí valné hromady o jeho vyloučení*“⁴⁷. Shodně I. Pokorná vyjadřuje přesvědčení, že právo na přezkum rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka sice nelze dovozovat přímo z občanského zákoníku, neboť společnost s ručením omezeným nemá povinně zřízený dozorčí orgán, ale „*společníkovi by tuto možnost mohla dát pouze*

⁴⁷HAVEL, Bohumil, op. cit. sub. 4, s. 293

*společenská smlouva, pokud by společnost měla zřízenou dozorčí radu*⁴⁸. B. Havel dokonce ve svém komentáři uvádí, že dozorčí rada může rozhodnutí valné hromady i zrušit. S tímto názorem ovšem zásadně nesouhlasí P. Čech a předkládá hned několik argumentů, proč je nutné takovou koncepci odmítnout. Poukazuje na skutečnost, že přezkum rozhodnutí statutárního orgánu spolku jiným orgánem spolku zapadá do odlišného kontextu. Zdůrazňuje, že „*myšlenka, že v kapitálové obchodní společnosti dozorčí rada ruší rozhodnutí valné hromady, se přiči elementárním pravidlům dělby moci mezi jednotlivé orgány společnosti a jejich vzájemné hierarchie. Stačí připomenout, že valná hromada je v takové společnosti orgánem nejvyšším (§44 odst. 1 ZOK)*“⁴⁹. P. Čech dále rekapituluje význam rozhodčí komise ve spolkovém právu, který podle něj výklad B. Havla zcela opomíjí. Rozhodčí komise ve spolku neplní funkci kontrolního orgánu srovnatelného s dozorčí radou kapitálové obchodní společnosti. Pro úplnost uvádím, že dozorčí rada je orgán, který ve společnosti s ručením omezeným vykonává vnitřní kontrolu⁵⁰ a okruh její působnosti je definován v § 201 odst. 2 zákona o obchodních korporacích tak, že neurčí-li společenská smlouva jinak, dohlíží na činnost jednatelů, nahlíží do obchodních a účetních knih, jiných dokladů a účetních závěrek a kontroluje tam obsažené údaje, podává žalobu, jíž se za společnost domáhá náhrady újmy proti jednatele nebo splnění jeho případné povinnosti plynoucí z dohody o vypořádání újmy vzniklé společnosti porušením péče řádného hospodáře jednatelem, a podává jednou ročně zprávu o své činnosti valné hromadě. Ustanovení § 191 rovněž dává členům dozorčí rady oprávnění domáhat se u soudu vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Vyžadují-li to zájmy společnosti, je dozorčí rada rovněž oprávněna svolat valnou hromadu (§183 zákona o obchodních korporacích). Postavení rozhodčí komise má podle P. Čecha ve spolkovém právu zcela odlišný charakter, než je tomu u dozorčí rady ve společnosti s ručením omezeným, neboť, byvše povolána k rozhodování sporných záležitostí ve spolkovém právu, dozorčí rada „*plní úlohu arbitrážního tribunálu, jenž ve stanoveném rozsahu spolkové samosprávy nahradí pravomoc soudů.*

⁴⁸ POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 916

⁴⁹ ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34

⁵⁰ POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1047

*V tomto kontextu dává smysl, aby rozhodčí komise přezkoumala rozhodnutí jiného orgánu spolku, místo toho, aby tak učinil soud*⁵¹. Z blanketní normy vyjádřené v § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, která předvídá obdobné použití ustanovení spolkového práva, navíc nelze dovozovat, že působnost rozhodčí komise zastane dozorčí rada. Z dikce zákona o rozhodčím řízení je možné dovodit, že zákonodárce se vydal cestou vynětí některých otázek rozhodovaných statutárním orgánem z možnosti soudního přezkumu výlučně ve spolecích a k tomu navíc svěřil pravomoc taková rozhodnutí přezkoumávat k tomu účelu zřízenému arbitrážnímu orgánu. Z řečeného vyplývá, že s ohledem ke všem aspektům právní úpravy obsažené v jednotlivých předpisech nemůže dozorčí rada ve společnosti s ručením omezeným suplovat činnost rozhodčí komise spolku, a tedy i představa použití § 241 NOZ v procesu vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady, není příliš přesvědčivá.

Posledním ustanovením spolkového práva, na které zákon o obchodních korporacích odkazuje, je § 242 občanského zákoníku. Vyloučenému členovi dává oprávnění do tří měsíců od doručení konečného rozhodnutí spolku o svém vyloučení navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti vyloučení. Tato lhůta má prekluzivní charakter. Nebylo-li mu rozhodnutí doručeno, může člen návrh podat do tří měsíců ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejdéle však v opět prekluzivní lhůtě jednoho roku ode dne, kdy byl po vydání rozhodnutí zánik jeho členství vyloučením zapsán do seznamu členů. Použitelnost této normy naráží na dikci ustanovení § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, které vylučuje použití ustanovení o možnosti přezkoumat vyloučení soudem. Uvedená formulace může způsobovat rozpaky nad tím, co zákonodárce ve skutečnosti tímto ustanovením myslel. Jeden z možných závěrů za použití pouhého jazykového výkladu by mohl být, že rozhodnutí valné hromady, jímž byl společník ze společnosti s ručením omezeným vyloučen, nelze soudní cestou vůbec napadnout. Legitimita takového výkladu by ovšem v celkovém kontextu byla velmi pochybná, ostatně i v odborné veřejnosti panuje shoda na tom, že takový výklad by nebyl správný⁵². Ustanovení o výluce soudního přezkumu je nutno vykládat tak, že na

⁵¹ČECH, Petr, op. cit. sub. 49, s.34

⁵²ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34. Shodně HAVEL, Bohumil in Zákon o obchodních korporacích: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 293 shodně též POKORNÁ, Jarmila in Zákon o obchodních korporacích: komentář. Praha: WoltersKluwer,

rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka nelze vztáhnout zvláštní úpravu soudního přezkumu rozhodnutí o vyloučení člena spolku podle § 242 občanského zákoníku. P. Čech k tomu dodává, že v tomto případě zákonodárce zvolil v daném případě koncepci zcela logickou, neboť rozhodnutí valné hromady podléhají specifickému režimu soudního přezkumu stanovenému v § 191 a násl. zákona o obchodních korporacích. Prostřednictvím ustanovení § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích tedy zákonodárce zamýšlel zachovat tento specifický režim a umožnit tak soudní přezkum rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka za stejných podmínek a pravidel, jaká platí pro přezkum všech ostatních rozhodnutí valné hromady⁵³. Zatímco obchodní zákoník obsahoval komplexní úpravu možnosti napadnout u soudu usnesení valné hromady společníkem, v účinné úpravě se opět projevuje její stratifikace. Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích říká, že „*právo na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zůstává zachováno, zákon pouze vymezuje aktivně legitimované osoby s tím, že ve zbytku se odkazuje na obecnou úpravu občanského zákoníku*“⁵⁴. Aktivní legitimaci k podání návrhu svěřuje § 191 odst. 1 společníku, jednateři, členu dozorčí rady, je-li zřízena, nebo likvidátorovi, přičemž tvrzenou vadou usnesení musí být rozpor s právními předpisy nebo společenskou smlouvou, přičemž ve druhém odstavci se ještě přidává, že důvodem může být i rozpor tohoto usnesení s dobrými mravy. Dále jsou stanoveny prekluzivní lhůty pro uplatnění práva, pokud bylo rozhodnuto mimo valnou hromadu nebo bylo-li rozhodnutí valné hromady přijato dodatečně. Právo podat návrh zanikne v subjektivní lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o přijetí rozhodnutí v případech, kdy bylo usnesení přijato vyjádřením všech společníků „per rollam“ mimo valnou hromadu, nebo když společník, který nebyl přítomen na valné hromadě, vykonal dodatečně své hlasovací právo. Nejpozději je právo možné vykonat v objektivní lhůtě jednoho roku od přijetí tohoto rozhodnutí. Totéž platí, rozhodl-li v působnosti valné hromady jediný společník. V obou případech se jedná o lhůty hmotněprávní; lhůta bude zachována, pokud bude návrh soudu doručen nejpozději poslední den lhůty, nestačí tedy, pokud bude v tento den podání předáno k poštovní

2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in Zákon o obchodních korporacích: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 916

⁵³ ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34

⁵⁴ Poslanecká sněmovna PČR, op. cit. Sub 34

přepravě, ale soudu bude doručeno až po uplynutí lhůty⁵⁵. S marným uplynutím lhůty spojuje § 192 odst. 1 zákona o obchodních korporacích následek v podobě nemožnosti platnost usnesení valné hromady již přezkoumávat jinými postupy než za použití § 191; výjimku by mohl stanovit pouze zvláštní právní předpis. Druhý odstavec § 192 pak stanoví ještě omezení, že společník se neplatnosti usnesení valné hromady nemůže dovolávat, nebyl-li proti usnesení valné hromady podán protest. Pokud protest podán sice byl, ale chybou zapisovatele nebo předsedy valné hromady nebyl zapsán, a v případě, že návrhovač nebyl na valné hromadě přítomen, toto omezení neplatí. Stejně tomu bude i v případě, že důvody pro neplatnost usnesení valné hromady nebylo možné na této valné hromadě zjistit. V pochybnostech o tom, zda byl protest podán či nikoliv, stanoví § 192 odst. 3 vyvratitelnou domněnku, že podán byl.

V dalším již zákon o obchodních korporacích odkazuje prostřednictvím § 191 na úpravu občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze, tedy na sérii ustanovení § 258 – 261. V prvním z nich nalezneme obecné oprávnění každého člena spolku nebo toho, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany, navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku. To lze učinit v prekluzivních hmotněprávních lhůtách stanovených v § 259, jejichž délka je stejná jako v § 191, vůči němuž je toto ustanovení obecnou normou. Právo dovolat se neplatnosti rozhodnutí tak musí být uplatněno v subjektivní tříměsíční a objektivní roční lhůtě, která běží ode dne přijetí rozhodnutí. Ustanovení § 260 odst. 1 dále stanoví, že soud neplatnost rozhodnutí nevysloví, pokud budou kumulativně naplněny dva předpoklady; došlo-li k porušení zákona nebo stanov, aniž to mělo závažné právní následky, a je-li v zájmu spolku hodném právní ochrany neplatnost rozhodnutí nevyslovit. Vyslovit neplatnost usnesení soud rovněž nemůže v případě, pokud by tím bylo podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře (§260 odst. 2). Nakonec § 261 přiznává členu spolku, jehož právo spolek závažným způsobem porušil, na přiměřené zadostiučinění, a stanoví podmínky pro uplatnění takového práva.

Co se týče použitelnosti jednotlivých ustanovení upravujících vyloučení člena spolku v občanském zákoníku, neobjevují se pochyby v zásadě jen ohledně normy

⁵⁵POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1015

vyjádřené v první větě § 239 odst. 1 občanského zákoníku o tom, že dotčeného člena musí společnost nejprve vyzvat k nápravě v přiměřené lhůtě. S určitými pochybnostmi je uvažováno i o větě druhé, podle níž se výzva nevyžaduje, nelze-li porušení povinnosti odčinit nebo způsobilo-li spolku zvláště závažnou újmu⁵⁶. Lze tedy dle mého názoru jednoznačně podpořit závěr S. Černé, že daleko přesnější by byl odkaz v zákoně o obchodních korporacích na konkrétní relevantní ustanovení spolkového práva či minimálně odkaz na přiměřenou, nikoli obdobnou aplikaci ustanovení o vyloučení člena spolku, a že de lege ferenda by bylo vhodnější problematiku vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným řešit komplexně v zákoně o obchodních korporacích, a to i za cenu občasných překryvů s občanským zákoníkem, a tedy částečně na úkor systémové čistoty. V souladu s požadavkem na aplikační vstřícnost právní úpravy vůči běžnému uživateli by pak v daném případě podle S. Černé nevadily ani příležitostné duplicity v právní úpravě zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku⁵⁷.

S vědomím omezené použitelnosti některých a absolutní nepoužitelností jiných ustanovení spolkového práva, na něž odkazuje § 151 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, lze shrnout postup v kadučním řízení do několika kroků. Teorie rozlišuje dvě fáze kadučního řízení, a to vyzývací řízení a vlastní rozhodování valné hromady o vyloučení. Někteří autoři toto členění doplňují ještě o třetí fázi, kterou je naložení s uvolněným podílem společnosti⁵⁸. S uvolněným podílem je ovšem společnost povinna naložit podle zákona ve všech případech, kdy dochází k zániku účasti některého ze společníků.

2.1.1. Vyzývací řízení

Vyzývací řízení je první fází kaduce, v níž je společník v souladu s § 239 odst. 1 občanského zákoníku vyzván, aby zjednal nápravu, tedy aby splnil vkladovou či příplatkovou povinnost a uhradil případný úrok z prodlení, a k tomu je mu společností poskytnuta přiměřená lhůta. Vyzývací řízení je v duchu nové úpravy pojato jako fáze fakultativní, neboť zákon předvídá možnost, že k němu vůbec nemusí dojít, nelze-li

⁵⁶ČERNÁ Stanislava, ŠTENGLOVÁ Ivanka a ČECH Petr. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/20945>.

⁵⁷Tamtéž.

⁵⁸ HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010, 258 s. ISBN 978-80-7201-798-0, s.155

porušení povinnosti odčinit nebo způsobilo-li spolku zvlášť závažnou újmu. Pokud bychom tedy v konkrétním případě naplnění jednoho z těchto kritérií shledali, není nutné společníka, o jehož vyloučení se jedná, vyzývat, ani mu poskytovat lhůtu ke splnění. Výzvu podle zákona činí společnost. Bude se tak dít prostřednictvím jejího jednatele, jakožto statutárního orgánu. K. Eliáš ještě za účinnosti předchozí právní úpravy dovozoval, že výzvu je možné učinit i prostřednictvím usnesení valné hromady, a to například v případě, kdy sám jediný jednatel společnosti bude zároveň prodlévajícím společníkem, a z toho důvodu bude nečinný⁵⁹. I. Štenglová takovou možnost připouští v případě, že takové usnesení valné hromady bude společníkovi doručeno, nebo s ním bude jiným způsobem prokazatelně seznámen⁶⁰.

Přestože bližší náležitosti výzvy zákon nestanoví, výzva k nápravě musí být dostatečně určitá, aby na základě ní mohl společník jednoznačně seznat, jakou povinnost má splnit. V této souvislosti je na místě zmínit judikát Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2010, sp. Zn. 29 Cdo 4002/2009, uveřejněný pod číslem 91/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, byť se toto rozhodnutí týkalo problematiky vyloučení člena družstva. Nejvyšší soud v tomto svém rozhodnutí konstatoval, že výzva musí určitě a srozumitelně specifikovat povinnost, již člen porušil. Výzva musí obsahovat alespoň vymezení povinnosti a jejího porušení. Součástí výzvy by tak zřejmě mělo být i uvedení konkrétní peněžní částky.

Délku přiměřené lhůty pro dodatečné splnění zákonodárce blíže nespecifikuje, je tedy nutné tento neurčitý právní pojem vykládat vzhledem k okolnostem dané situace. Délka lhůty tak bude zejména korigována požadavkem zachování principu dobrých mravů. Obecně platí, že délka lhůty musí být taková, aby společník vůbec během ní mohl reálně zjednat nápravu. Při stanovení délky lhůty nemá povinnost přihlížet ke zvláštním okolnostem na straně prodlévajícího společníka, jako je případná cesta do zahraničí apod., ale vždy je povinen přihlídnout k okolnostem porušení povinnosti, které je předmětem výzvy⁶¹. V praxi společnosti s ručením omezeným, kde je povinnost omezena toliko na poskytnutí finančních prostředků v určité výši, však na rozdíl od

⁵⁹ ELIÁŠ, Karel. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 254 s. ISBN 80-7175-047-6., s. 125

⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. in. ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.; *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 360

⁶¹ ŠVESTKA, Jiří in *Občanský zákoník: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013-, 2 sv. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 704.

spolků, kde zákon předvídá i možnost nejrůznějších nepeněžitých plnění, patrně přiměřená délka lhůty nebude muset být příliš velká, protože transfery peněz jsou v dnešní době již zcela běžně prováděny bezhotovostně prostřednictvím platebních příkazů, jejichž provedení je otázkou maximálně několika dní.

2.1.2. Rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka

V případě, že společník ani v dodatečné lhůtě svou vkladovou či příplatkovou povinnost nesplní, může společnost přistoupit ke druhé fázi kadučního řízení, v němž bude valná hromada rozhodovat o vyloučení společníka. Samotná procedura vyloučení není v zákoně o obchodních korporacích příliš podrobně upravena. Ustanovení § 190 odst. 2 písm. o) zákona o obchodních korporacích je obecnou kompetenční normou, která svěřuje valné hromadě působnost k rozhodování o těch záležitostech, které určí zákon. V případě rozhodování o vyloučení člena společnosti s ručením omezeným tak zákon činí v § 151 odst. 2 ZOK. Ohledně porušení vkladové povinnosti a v případě porušení příplatkové povinnosti se ke stejné kompetenci dopravujeme na základě odkazu v § 165 ZOK.

Zároveň musí být dodrženy veškeré zákonné náležitosti vážící se ke konání valné hromady. Valnou hromadu svolá v souladu s § 181 ZOK jednatel, nemá-li společnost jednatele nebo jednatel dlouhodobě neplní své povinnosti, svolá valnou hromadu podle § 183 kterýkoliv společník, případně dozorčí rada, je-li zřízena. Termín konání valné hromady a její pořad je podle § 184 ZOK nutno společníkům oznámit písemně nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání, neurčí-li společenská smlouva jinak, a součástí pozvánky musí být návrh usnesen, které má být přijato. Průběh samotné valné hromady pak stanoví § 188 ZOK.

Dále je třeba vyřešit otázku, jakou většinou bude v dané situaci valná hromada rozhodovat. Zatímco obchodní zákoník nepovažoval vyloučení společníka za změnu společenské smlouvy, což vyplývalo z dikce § 141 ve spojení s § 125 odst. 1 písm. h) a § 113 odst. 4 tohoto zákona, a tudíž se při rozhodování v kadučním řízení spokojil s prostou většinou hlasů přítomných společníků, zákon o obchodních korporacích je v tomto ohledu přísnější. Neuvádí explicitně, zda rozhodnutí o vyloučení společníka považuje za změnu společenské smlouvy, v § 171 odst. 1 písm. b) však stanovuje

pravidlo, že souhlas alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků se vyžaduje k přijetí rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva. Právě toto vymezení bude dopadat na problematiku kaduce. Do potřebné většiny se podle § 169 odst. 3 nezapočítávají hlasy společníka, o jehož vyloučení valná hromada rozhoduje a rovněž při posuzování schopnosti valné hromady se usnášet se k jeho hlasům nepřihlíží. Přijaté rozhodnutí vyžaduje podle § 172 odst. 1 formu notářského zápisu a musí být podle § 239 odst. 2 občanského zákoníku vyloučenému společníkovi doručeno, přičemž postačí prosté doručení.

V souvislosti s procesem vyloučení společníka v kadučním řízení je dále nutné poukázat na významný judikát Nejvyššího soudu České republiky, který se věnuje časovému ohraničení tohoto práva společnosti. V usnesení ze dne 20. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 132/1997, Nejvyšší soud dovozuje, že jakmile je vklad společníka splacen, pomine nutnost dbát v zájmu ochrany třetích osob na splacení dlužného vkladu, a tím pomíjí i důvod pro vyloučení společníka ze společnosti. I když zákon výslovně neváže právo valné hromady rozhodnout o vyloučení společníka pro prodlení se splacením vkladu na podmínku, že prodlení v době rozhodování trvá, lze takový závěr učinit na základě systematického a logického výkladu příslušných ustanovení obchodního zákoníku, a to zejména ve vazbě na účel sledovaný aplikovanou právní úpravou a na použití zásady ochrany třetích osob, k jejímuž zajištění všechna ustanovení obchodního zákoníku, umožňující vynucovat splacení vkladů společníky obchodních společností, především slouží. Povaha obou sankcí, tedy úroku z prodlení a vyloučení, je dle názoru Nejvyššího soudu odlišná. Povinnost k úhradě úroků z prodlení je především sankční povahy, postihující společníka za prodlení se splacením vkladu od okamžiku, kdy se dostal do prodlení, až do doby, kdy svůj vklad splatil (i když i toto ustanovení má kromě sankční i preventivní funkci), zatímco kaduční řízení má především uhrazovací funkci, když společnost pod pohrůzkou vyloučení vyzývá společníka ke splacení vkladu. Jestliže tedy společník splatí dlužný vklad dříve, než valná hromada společnosti rozhodla o jeho vyloučení, právní důvod vyloučení odpadá a společnosti zůstává pouze právo domáhat se případného zaplacení majetkových sankcí za prodlení.

V souvislosti s rozhodnutím valné hromady o vyloučení společníka si dovoluji zmínit ještě jeden závěr z oblasti práva družstevního, který vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 1155/2013, ze dne 22.10.2014.

Nejvyšší soud zde vyslovuje přesvědčení, že nestačí, když je dlužná částka uvedena v prvotní výstraze před vyloučením. Takový závěr by totiž podle Nejvyššího soudu byl nesprávný jak v obecné rovině, neboť bagatelizuje význam rozhodnutí představenstva o vyloučení člena z družstva, v jehož důsledku, nikoli v důsledku výstrahy, zaniká členství v družstvu, tak i v poměrech projednávané věci, protože výše dluhu se v průběhu procesu vyloučení může měnit. Konkrétní částku je tak třeba uvést i v samotném usnesení o vyloučení. Z povahy věci by se tento přístup měl uplatnit rovněž v procesu vyloučení členy společnosti s ručením omezeným.

Zákon o obchodních korporacích na rozdíl od předchozí úpravy umožňuje, aby společník společnosti s ručením omezeným soustředil ve svých rukou několik podílů. Na tuto skutečnost reaguje ustanovení § 151 odst. 2 tak, že má-li společník více podílů, týká se vyloučení jen toho podílu, ohledně něhož je společník v prodlení s plněním vkladové povinnosti, ledaže společenská smlouva určí jinak. Zákon tedy předvídá možnost odchýlit se od pravidla, že vyloučení se společníka bude týkat výhradně ohledně podílu, vzhledem k němuž je v prodlení se splněním vkladové či příplatkové povinnosti. Toto pravidlo bude pravděpodobně vykládáno tím způsobem, že společenská smlouva může stanovit, že i v případě prodlení jen ve vztahu k jednomu z více podílů, může být společník vyloučen.

Novinkou v právní úpravě společnosti s ručením omezeným je rovněž skutečnost, že zákon nyní umožňuje vtělit podíl společníka do cenného papíru, který se označuje jako kmenový list. V případě, že se tak stane, a společník, jehož podíl je takto vyjádřen, bude ze společnosti vyloučen, vyzve společnost v souladu s ustanovením § 151 odst. 3 současně s vyloučením písemně vyloučeného společníka, aby jí odevzdal bez zbytečného odkladu kmenový list, a upozorní jej, že pokud tak neučiní, bude postupováno podle § 152 až 154. Kmenový list bude prohlášen za neplatný a společnost má právo požadovat od společníka náhradu nákladů, které jí vzniknou prohlášením kmenových listů za neplatné a vydáním nových kmenových listů, přičemž zákonná úprava obsahuje i výslovnou možnost započtení této pohledávky, pokud by se zde setkaly dvě vzájemné pohledávky společníka a společnosti.

3. Zánik účasti společníka společnosti s ručením omezeným v důsledku rozhodnutí soudu

Účast společníka společnosti s ručením omezeným může kromě jiného zaniknout na základě rozhodnutí soudu. Děje se tak ve dvou případech. V prvním případě soud může společníka vyloučit k návrhu společnosti, pokud společník zvlášť závažným způsobem porušuje svou povinnost, a jsou-li splněny i další zákonné předpoklady. Druhou možností, kdy soud může ukončit účast společníka, je zrušení jeho účasti za předpokladu, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, přičemž navrhovatelem je v takovém případě sám společník.

3.1. Vyloučení společníka rozhodnutím soudu

Vyloučení společníka soudem je jednou z forem zániku účasti společníka na společnosti s ručením omezeným. Bez nutnosti soudní ingerence může společnost rozhodnutím valné hromady dosáhnout zániku účasti společníka bez jeho vůle či proti ní jen v zákonem taxativně vymezených případech, a to pro porušení vkladové či příplatkové povinnosti. Právní úprava je v tomto směru kogentní a v jiných případech sama společnost nemůže společníka vyloučit, protože takové jednání by mohlo být zatíženo konfliktem zájmů⁶².

Institut vyloučení společníka soudem je zakotven v § 204 zákona o obchodních korporacích. Toto ustanovení dává společnosti právo domáhat se u soudu vyloučení společníka, který porušuje zvlášť závažným způsobem svou povinnost, ačkoliv byl k jejímu plnění vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn; tím není dotčen § 151. Zákon nikterak nekonkretizuje, o jakou povinnost by se mělo jednat. Prostor pro použití institutu vyloučení společníka rozhodnutím soudu je tak dosti velký. Může se tedy jednat o jakoukoliv právní povinnost, pokud budou zároveň naplněny i ostatní podmínky zákonem stanovené, tedy že společník takovou povinnost porušuje závažným způsobem, společnost jej k jejímu plnění vyzvala a zároveň byl na možnost vyloučení

⁶²POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1055

písemně upozorněn (vyjma případů, kdy zákon výzvu nevyžaduje, tedy mělo-li porušení povinnosti právní následky, které nelze odstranit).

Zákon používá výraz „porušuje“, tedy sloveso ve vidu nedokonavém. To je možné vykládat tak, že není třeba, aby k porušení povinnosti docházelo opakovaně. Může jít též o déletrvající stav protiprávnosti⁶³, tedy společník svým jednáním způsobí protiprávní stav a tento udržuje. B. Havel dokonce ustanovení bez dalšího vykládá tak, že postačí i jednorázové porušení⁶⁴. Tento výklad mám za problematický, protože zákonodárcem zvolené výrazové prostředky tomuto výkladu příliš nepřisvědčují. Takový výklad se podle mého názoru prosadí, ovšem jen v případech, kdy podle § 204 odst. 2 porušení povinnosti mělo právní následky, které nelze odstranit, a tedy podle odpadá povinnost učinit výzvu k plnění podle odstavce 1. Zde zákonodárce používá odlišnou formulaci a namísto výrazu „porušuje“ *zvláště závažným způsobem svou povinnost* používá *...jestliže „porušení“ (tedy nikoliv porušování) povinnosti mělo právní následky, které nelze odstranit.* Z toho můžeme dovozovat, že v případě způsobení neodstranitelných právních následků by mohlo postačovat jednorázové porušení. Nicméně vznik neodstranitelných právních následků je znakem kvalifikované skutkové podstaty jednání společníka, které porušuje povinnost společníka. Proto podle mého názoru není možné bez dalšího vztáhnout takový výklad i na případy případů obecného porušování povinnosti v § 204 odst. 1. Ostatně takovému výkladu přisvědčuje judikatura⁶⁵, jakož i doktrína vážící se ještě k úpravě v obchodním zákoníku. Obchodní zákoník stanovil, že *společnost se může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti*. Formulace daného ustanovení je tedy téměř identická se zněním zákona o obchodních korporacích. Jediným rozdílem je, že obchodní zákoník se zmiňoval o porušení „povinností“ v plurálu, zatímco účinná úprava používá slovo „povinnost“ v singuláru⁶⁶. Již úprava v obchodním zákoníku byla interpretována, tak, že musí jít o porušování povinností trvajících (soustavné) nebo opakované, a to vzhledem k tomu, že porušování povinností musí pokračovat i po výzvě společnosti ke zjednání nápravy a i v době, kdy soud o vyloučení společníka

⁶³POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1056

⁶⁴HAVEL, Bohumil, op. cit. sub. 4, s. 395

⁶⁵DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, S. 3059-4079. ISBN 80-7273-071-1, s. 1282.

rozhoduje⁶⁷. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích k věci uvádí: „*podstata dohody o ukončení účasti společníka ve společnosti je zachována, obdobně tak vyloučení společníka rozhodnutím soudu. Zde však je zákonem doplněna možnost, aby se společnost domáhala vyloučení také toho společníka, který porušil své povinnosti zvláště závažným způsobem, ale jednorázově (obecná možnost vyloučení vyžaduje opakované porušení) – s takovýmto vyloučením však musí souhlasit alespoň 2/3 všech společníků. V tomto případě není povinností společnosti upozornit společníka na splnění povinnosti, resp. na možnost vyloučení, jak je tomu při „obyčejném“ vyloučení“.* Lze tedy přisvědčit závěru, že zákonodárce již od počátku zamýšlel upravit dvojí režim, který se bude lišit v závislosti na intenzitě porušení povinností.

3.1.1. Porušování povinnosti zvláště závažným způsobem z pohledu judikatury

Zákon neuvádí, jaký druh povinnosti musí být společníkovým jednáním porušován, aby takové jednání legitimovalo společnost k podání návrhu soudu na jeho vyloučení. Odpověď na tuto otázku tak musíme hledat především v judikatuře. Může jít o jakoukoli právní povinnost, která společníkovi vyplývá ze zákona, společenské smlouvy, nebo i jen ze zásad, na nichž spočívá právní úprava. K takto širokému rozpětí dospěl Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 1007/2005, ze dne 31. ledna 2006. Jak uvádí P. Čech, v zásadách, na nichž spočívá právní úprava obchodních korporací, pak Nejvyšší soud postupně našel i obecnou společníkovu povinnost loajality⁶⁸. Princip loajality lze definovat jako povinnost společníka usilovat o naplnění cíle, k němuž byla společnost založena, zachovávat její stanovy (v případě společnosti s ručením omezeným společenskou smlouvu), respektovat její oprávněné zájmy, souhrnně vzato chovat se ke společnosti čestně⁶⁹. Podle S. Černé je loajalita základním východiskem povinností akcionáře vůči společnosti, tvoří obecný základ, na nějž lze převést v konečné instanci většinu konkrétních povinností⁷⁰. Jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti je třeba vždy interpretovat právě v rámci principu

⁶⁷ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, S. 3059-4079. ISBN 80-7273-071-1, s. 1281

⁶⁸ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*, 2007, č. 3, s. 13

⁶⁹ ČERNÁ, Stanislava.: *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl, ASPI, Praha 2006, s. 185 a n.

⁷⁰ Tamtéž

loajality⁷¹. Teoretická východiska povinnosti loajality formulovala doktrína ještě před rekodifikací soukromého práva, kdy tato povinnost nebyla pro společníky kapitálových společností explicitně stanovena. P. Čech ji dovozoval za účinnosti starého práva z obecného ustanovení § 830 zákona č. 40/1964 Sb., tehdy účinného občanského zákoníku, který stanovil, že každý z účastníků sdružení je povinen vyvíjet činnost k dosažení sjednaného účelu způsobem stanoveným ve smlouvě a zdržet se jakékoli činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosažení tohoto účelu. Platné a účinné právo již povinnost loajality výslovně společníkům kapitálových obchodních korporací ukládá v § 212 odst. 1 občanského zákoníku, který stanoví, že přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat se čestně a zachovávat její vnitřní řád. Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy. Zákonné zakotvení principu loajality ovšem v žádném případě neznamená, že se teoretická východiska, k nimž se dopracovala doktrína obchodního práva před účinností nového občanského zákoníku, stala historickou záležitostí. Nepochybně bude i nadále třeba z těchto východisek čerpat při interpretaci zákonného textu a jeho aplikaci na konkrétní jednání společníků. Povinnost loajality je třeba vnímat jako nosný princip ve vztahu ke všem ostatním povinnostem společníka. Navíc zákonná formulace povinnosti loajality je ve srovnání s požadavky na loajální chování společníků, stanovenými doktrínou, užší. Zatímco dovodit povinnost loajality společníka vůči ostatním společníkům pouze ze zákonného textu zdá se býti problematické, teorie již před časem dospěla k názoru, že povinnost loajality se nevztahuje jen na jednání společníka vůči společnosti, ale také vůči ostatním společníkům. P. Čech považuje za významný zdroj inspirace německou zákonnou, ale především judikaturní a doktrinální realitu, široce rozpracovávající fundamentální principy smluvního práva. Právě v nich je podle P. Čecha nutné hledat základ povinnosti loajality v jejím nejobecnějším základě⁷². Za významný požadavek považuje ustanovení německého občanského zákoníku, které ukládá smluvním stranám jakéhokoli právního vztahu, aby plnily smlouvu tak, jak si s ohledem na dobré mravy žádá dobrá víra, jakožto obecný princip, který má být nadřazen ostatním soukromoprávním normám. Účastníci smluvního vztahu se mají chovat loajálně ke

⁷¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

⁷² Čech, Petr in PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal . *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV, Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009, 424 s. ISBN 978-80-246-1687-2. S. 55

smlouvě, usilovat o její naplnění a přitom brát ohledy na zájmy smluvního partnera. Požadavek ohleduplnosti tak v konečném důsledku může představovat omezení ve výkonu subjektivních práv účastníka. Dokonce lze říci, že v případě sepětí osob společenskou smlouvou je silnější, než u běžných smluvních typů zakládajících závazkový vztah, protože u takových smluv se logicky vyskytují protichůdné zájmy stran, zatímco účelem společenské smlouvy je vytyčení určitého společně sdíleného cíle a jeho dosažení. Princip dobré víry ovšem prosakuje i do judikatury tuzemské, která s ním pracuje nejen jako s korektivem, ale přisuzuje mu i regulační úlohu, jakožto zdroje práv a povinností zákonem ani smlouvou nepředvídaných⁷³. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 23. 09. 2010, sp. zn. 29 Cdo 5276/2008, podotýká, že povinnost loajality znamená nečinit vůči společnosti úkony, které by měly negativní vliv na její podnikání, resp. činnosti, a vztahuje povinnost loajality společníka rovněž vůči ostatním společníkům, když uvádí, že *„společník nesmí činit vůči společnosti takové úkony, které jsou způsobilé ji poškodit, a to jak ve směru ke třetím osobám, tak i ve směru ke společníkům“*.

P. Čech dále upozorňuje, že pojítkem mezi smluvním právem a problematikou práv a povinností společníka kapitálové obchodní korporace je povaha společenské smlouvy. Přestože vykazuje oproti jiným smlouvám řadu odlišností, z nichž nejvýznamnější je bez pochyb skutečnost, že na jejím základě vzniká nový subjekt práva, zůstává i společenská smlouva stále kontraktem. Jejím podpisem, resp. vstupem do společnosti se společníci stávají stranami smlouvy a společnost je ve své podstatě institucionalizovanou smlouvou. Každá společenská smlouva tak automaticky vytváří dvojí smluvní pouto, a to pouto mezi společníky a společností, ale také mezi společníky navzájem. V této souvislosti P. Čech zmiňuje také rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. 3. 1992, sp. zn. C – 214/89 (PowellDuffrynplc v. Wolfgang Petereit), v němž Soudní dvůr dochází k přesvědčení, že společníci obchodní korporace jsou povinni počínat si tak, aby cíl smlouvy, kterou uzavřeli, popř. k ní přistoupili, mohlo být dosaženo. Společníci se musejí chovat loajálně k tomuto cíli, potažmo tedy k zájmům společnosti i k sobě navzájem, a jednat ohleduplně ve vztahu ke společnosti. Tento požadavek se zrcadlí v dílčích konkrétních povinnostech společníků, které mohou mít i charakter omezujícího faktoru. Takovým omezením je zejména povinnost

⁷³Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04

společníka zdržet se jednání, které by mohlo poškodit společnost při realizaci jejího podnikání (např. hanlivých výroků stran společnosti a jejích produktů), zákaz konkurence, či povinnost odložit výkon svých subjektivních práv v podobě vymáhání své pohledávky za společností v době, kdy by to mohlo společnosti způsobit značnou újmu. Jindy může požadavek loajality znamenat povinnost společníka aktivně konat, např. prosazovat na valné hromadě opatření, jehož prostřednictvím dojde k naplnění účelu společnosti, povinnost podpořit odstranění vad společenské smlouvy, přijetí změn v souvislosti s novelizací právní úpravy, zákaz převést obchodní podíl na osobu, jejíž vstup do společnosti společnost ohrožuje, nebo zákaz jmenovat či odvolat jednatele jen z důvodů nesouvisejících se zájmy společnosti⁷⁴.

Nutno ovšem uvést, že je možné se setkat i s názorem, že zásada loajality se týká pouze vztahu společníka vůči společnosti a nikoliv směrem k ostatním společníkům⁷⁵.

Podle mého názoru bychom ovšem dokázali povinnost loajality společníka i ve vztahu k ostatním společníkům společnosti s ručením omezeným dovodit i ze samotného textu občanského zákoníku. Ten v § 213 upravuje otázky náhrady v případě, že společník nebo člen orgánu způsobí tzv. reflexní škodu, to znamená, že způsobí škodu společnosti a tato škoda se jako důsledek projeví i v majetkové sféře jiného společníka (např. ve formě poklesu hodnoty jeho podílu). Taková škoda se pak nahrazuje pouze společnosti, protože je presumováno, že spolu s restorací poměrů společnosti dojde i k obnovení poměrů společníků před vznikem škody. Sám zákonodárce tedy podle mého názoru dává prostřednictvím zmíněného ustanovení najevo příklon ke koncepci, v níž povinnost loajality stíhá společníka i vzhledem k ostatním společníkům společnosti s ručením omezeným, neboť taková loajalita je integrální a neoddělitelnou součástí oddanosti společníka vůči společnosti.

⁷⁴ Čech, Petr in PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV, Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009, 424 s. ISBN 978-80-246-1687-2. S. 57-58

⁷⁵ Eliáš, Karel. *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformy: sborník ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky ve dnech 6. až 8. února 2007 v Průhonicích u Prahy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2007, 265 s. ISBN 978-80-85889-86-4 K. Eliáš ovšem dále uvádí, že skutečnost, že společníci nejsou vůči sobě navzájem vázáni povinností loajality, tento fakt nic nemění na skutečnosti, že i přes různorodost zájmů jednotlivých společníků musí být respektován obecný účel jejich společenství, tj. existence, stabilita a rozvoj společnosti jako takové. Jeho závěr o neexistence vzájemné povinnosti loajality mezi společníky jeví se spíše jako teoretický, neboť skrze povinnost loajality vůči společnosti samotné rovněž prof. Eliáš nachází obecnou povinnost respektovat účel společenství jako takového, z něž tedy nelze zájmy společníků extrahovat.

Bohatá judikatura soudů nám poskytuje poměrně rozsáhlý demonstrativní výčet povinností, jejichž porušení společníkem může vyústit až v to, že společnost se bude moci úspěšně domáhat jeho vyloučení soudní cestou. V rozhodnutí ze dne 10. 03. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2626/2007 Nejvyšší soud za relevantní porušení povinnosti označil chování, které sice v zákoně či společenské smlouvě sice přímo uvedeno není, ale je činěno ke škodě společnosti a je v rozporu se zásadami, na nichž stojí obchodní zákoník. Za takové jednání lze označit i jednání společníka, který vybere z účtu společnosti její finanční prostředky, neboť dispozice s majetkem společnosti společníkům nenáleží, ale náleží jen jejímu statutárnímu orgánu.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 01. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005 se týkalo otázky vyloučení společnice, která v rozporu s právem zabránila společnosti v užívání nebytových prostor, které sloužily k podnikání společnosti a jejichž byla společnice vlastníkem. Nejvyšší soud konstatoval, že popsaná situace, kdy společník znemožňuje podnikání společnosti a tím i dosažení jejího cíle, je porušením povinnosti loajality.

Nesporné je, že důvod pro vyloučení společníka soudem bude dán vždy, pokud jsou tu důvody pro jeho vyloučení rozhodnutím valné hromady, tedy pro nesplnění vkladové či příplatkové povinnosti. To konstatoval Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 1 Odon 49/1996 a samotná dikce § 204 odst. 1 in fine takovou možnost předvídá.

Porušení se zásadně musí týkat povinností, které vyplývají z postavení společníka. Bude-li společník zainteresován ještě v dalších vztazích s danou společností (např. jako zaměstnanec, člen voleného orgánu, apod.), což v praxi může velice často nastat, porušení povinností z těchto ostatních vztahů nemůže být důvodem pro vyloučení společníka. V rozsudku ze dne 14. března. 1995, sp. zn. 7 Cmo 89/94 formuloval Vrchní soud v Praze důležitý závěr, že pokud je společník společnosti s ručením omezeným současně jednatelem této společnosti, je nutno rozlišovat mezi jeho povinnostmi jednatele a povinnostmi společníka. Pro porušování povinností jednatele nelze společníka ze společnosti vyloučit, a to ani při splnění všech ostatních podmínek podle § 149 Obchodního zákoníku (za současné úpravy § 204 zákona o obchodních korporacích).

Důvodem pro vyloučení společníka nemůže být bez dalšího ani pasivita při účasti na řízení chodu společnosti. V rozsudku ze dne 1. března 2010, sp. Zn. 7 Cmo

269/2009 judikoval Vrchní soud v Praze, že neúčast společníka na valných hromadách nemůže být důvodem pro jeho vyloučení, neboť účast na nich má charakter práva a nikoliv povinnosti. Pokud by ovšem povinnost účastnit se obsahovala společenská smlouva, pak by dle názoru soudu i pasivita společníka v tomto ohledu mohla jako důvod vyloučení posloužit.

3.1.2. Postup společnosti předcházející rozhodnutí soudu o vyloučení

Z dikce ustanovení § 204 vyplývá, že aby se společnost mohla domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje zvláště závažným způsobem svou povinnost, musí jej k jejímu plnění nejprve vyzvat a na možnost vyloučení písemně upozornit. Zatímco obchodní zákoník ještě pro výzvu požadoval písemnou formu, zákon o obchodních korporacích formu výzvy nepředepisuje a lze mít za to, že postačí ústní. Z pohledu požadavku právní jistoty ovšem lze jen doporučit, aby společnost výzvu učinila písemně a zajistila si tak odpovídající důkazní prostředky o splnění všech zákonných podmínek pro případné soudní řízení⁷⁶. Stejně tak zákon písemnou formu nevyžaduje ani pro upozornění na možnost vyloučení. Jestliže porušení povinnosti mělo právní následky, které nelze odstranit, povinnost učinit výzvu podle zákona odpadá. Zákon sám ovšem nikterak nespécifikuje, jaké právní následky a o jaké intenzitě, měl zákonodárce na mysli. V zájmu právní jistoty tedy do doby, než se vytvoří ustálená soudní praxe, nelze než doporučit výzvu učinit i v případě, kdy společnost bude právní následky jednání společníka subjektivně za neodstranitelné považovat. Pokud by totiž soud zhodnotil následky takového jednání opačně, podmínky pro vyloučení by s absencí výzvy a upozornění nebyly naplněny.

Judikatura již dříve nepřipustila, aby za písemné upozornění na možnost vyloučení ze společnosti rozhodnutím soudu bylo považováno ujednání zakladatelů ve společenské smlouvě o založení společnosti o možnosti vyloučení valnou hromadou společnosti. Ze znění zákona vyplývá, že porušuje-li společník své povinnosti, společnost jej musí nejdříve vyzvat k jejich plnění a písemně je poučit o následcích neuposlechnutí této výzvy, to je o možnosti vyloučení ze společnosti, a teprve pak se

⁷⁶ Pokorná, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 1056

může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti. Vyzvat k plnění povinnosti a upozornit na možnost vyloučení musí společníka společnost, která však vznikne až zápisem do obchodního rejstříku⁷⁷.

Judikatura vážící se k obchodnímu zákoníku dovodila, že výzva ke splnění porušovaných povinností musí v případě, že tvrzeným důvodem vyloučení je, že je společník v prodlení se splacením vkladu, splňovat též náležitosti výzvy podle ustanovení o vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady z důvodu prodlení se splněním vkladové povinnosti, neboť jde o speciální ustanovení dopadající na případ, kdy je společník v prodlení se splacením vkladu. Podle tohoto ustanovení může společnost pod pohrůzkou vyloučení vyzvat společníka, aby splnil vkladovou povinnost a poskytnout mu k tomu lhůtu, která nesmí být kratší než tři měsíce (tuto lhůtu vyžadoval tehdy účinný občanský zákoník). Za současné úpravy bychom z postulátu Nejvyššího soudu, formulovaném v tomto rozhodnutí, mohli dovozovat, že i když zákon již nestanoví tříměsíční lhůtu pro splnění, je třeba v obdobném případě dodržet požadavky spolkového práva podle občanského zákoníku. Pokud tedy společnost bude soudu navrhopvat vyloučení společníka z důvodu nesplnění vkladové povinnosti, je povinna poskytnout mu po výzvě přiměřenou lhůtu k nápravě, jak to požaduje § 239 občanského zákoníku.

Ustanovení § 204 odst. 1 zákona o obchodních korporacích k podání návrhu primárně aktivně legitimuje společnost. Obchodní zákoník dříve v § 149 požadoval, že s podáním tohoto návrhu musí souhlasit společníci, jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu, přičemž k hlasům a vkladům společníka, který má být vyloučen, se nepřihlíželo. Zákon o obchodních korporacích takový požadavek neklade a rovněž ve výčtu v § 190 bychom takovou kompetenci valné hromady hledali marně. Přesto ovšem v odborné veřejnosti panuje názor, že souhlasu valné hromady bude třeba⁷⁸. Klíčovým ustanovením, z něhož autoři dovozují tento závěr, je § 173 odst. 1 písm. b), ze kterého se podává, že společník nevykonává hlasovací právo, jestliže valná hromada rozhoduje o jeho vyloučení nebo o podání návrhu na jeho

⁷⁷Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. února 1996, sp.zn. 3 Cmo 110/1996

⁷⁸ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34, shodně Pokorná, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně Havel, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 395

vyloučení soudem. Podle P. Čecha bychom ale ke stejnému závěru dospěli už jen na základě principů, z nichž úprava vychází. Nelze totiž podle něj obhájit, že „*podání návrhu, jehož důsledkem může být vyloučení společníka (a tedy změna společenské smlouvy v osobách společníků), má být čistě věcí úvahy jednatele coby statutárního orgánu oprávněného zastupovat společnost ve všech věcech (§163 a 164 odst. 1 občanského zákoníku)*“.⁷⁹

Autoři se ovšem různí v názorech na to, jako většinou bude valná hromada v takovém případě o odsouhlasení podání návrhu na vyloučení společníka rozhodovat. Jak podotýká P. Čech, vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích již nepožaduje, aby s podáním návrhu souhlasili společníci, jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu, bude nutné vyjít z obecných ustanovení. B. Havel dovozuje, že k přijetí rozhodnutí je třeba dosažení dvoutřetinové většiny, protože se jedná o rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva ve smyslu § 171 odst. 1 písm. b). zákona o obchodních korporacích. Odpověď na otázku, zda se skutečně v daném případě jedná o rozhodnutí, v jehož důsledku se mění společenská smlouva, ovšem v očích ostatních odborníků není zdaleka tak jasná. Pokud soud o vyloučení společníka skutečně rozhodne, dojde nepochybně v důsledku takového rozhodnutí ke změně společenské smlouvy v osobách společníků. P. Čech ovšem zpochybňuje závěr B. Havla, že již samotné rozhodnutí valné hromady o udělení souhlasu s podáním návrhu na vyloučení společníka soudem způsobuje takový důsledek. Důsledkem rozhodnutí valné hromady o udělení souhlasu s podáním návrhu je totiž leda zahájení řízení o takovém návrhu⁸⁰. Společnost na základě uděleného souhlasu návrh sice podat může, ale nemusí. Stejně tak soud může důvody vyloučení posoudit odlišně od názoru společnosti a jejích společníků a návrh zamítnout. P. Čech proto dovozuje, že pokud sama společenská smlouva nezakotví požadavek na vyšší kvórum, postačí rozhodnutí prostou většinou⁸¹ podle § 170 zákona o obchodních

⁷⁹ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34.

⁸⁰Tamtéž

⁸¹ ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. Právní rádce. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34., shodně POKORNÁ, Jarmila in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 2 sv. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 1053. Shodně HAVEL, Bohumil in *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3, s.1056

korporacích. O rozhodování valné hromady pak nebude ani nutné pořizovat notářský zápis.

Právní úprava provedená zákonem o obchodních korporacích nově umožňuje, aby návrh na vyloučení společníka podal za společnost také kterýkoliv společník. Zákon o obchodních korporacích pracuje s institutem tzv. společnické žaloby (ut singuli pro socio); ustanovení § 157 odst. 1 dává každému společníkovi právo za společnost uplatňovat práva společnosti na vyloučení společníka ze společnosti soudem pro neplnění vkladové povinnosti. Společník tedy nemůže společnost ve věci podání návrhu zastoupit v celé šíři § 204 a domáhat se za společnost vyloučení společníka pro porušování jakékoli jeho povinnosti zvlášť závažným způsobem, ale pouze tehdy, je-li porušení spatřováno právě neplnění povinnosti vkladové. Také v tomto případě vyvstává otázka, zda společník může návrh podat bez dalšího, nebo k tomu potřebuje souhlas valné hromady. P. Čech se přiklání k názoru, že ano. Argumentuje slovy, že i když společnost bude při podání návrhu zastupovat společník, půjde stále o jednání v zastoupení a návrh bude návrhem společnosti. Proto by k podání návrhu měly být splněny stejné předpoklady, jako když návrh bude za společnost podávat jednatel. Navíc návrh společníka je subsidiární a cesta k němu je otevřena až ve chvíli, kdy společnost zůstane nečinná bez zbytečného odkladu poté, co ji, resp. jejího jednatele, písemně upozornil na svůj záměr, což vyplývá z dikce § 158 a 159 zákona o obchodních korporacích. Rovněž z toho P. Čech dovozuje, že společnost primárně musí být schopna návrh podat prostřednictvím svého jednatele, což může nastat až po vydání souhlasu valnou hromadou, a principiálně odmítá závěr, že by mohlo být věci kteréhokoliv společníka (bez dohody s potřebnou většinou dalších společníků), zda společnost soudu navrhne vyloučení společníka. Dále P. Čech uvádí, že společnická žaloba slouží k překlenutí jednatelovy nečinnosti (např. v případech, kdy sám jednatel je společníkem, o jehož vyloučení jde) v případech, ve kterých jinak vůle většiny společníků směřuje k podání návrhu; společnická žaloba tedy neslouží k překonání nesouhlasu dalších společníků. K tomuto závěru se přiklání i přes, jak sám uvádí, určitou nelogičnost takového výkladu, kterou by podle něj bylo možné spatřovat v otázce, jakou motivaci má valná hromada k tomu, aby schvalovala souhlas s podáním návrhu na vyloučení společníka pro nesplnění vkladové povinnosti, když jí samotné zákon o obchodních korporacích v § 151 svěřuje jiný instrument, a sice možnost

vyločit prodlévajícího společníka přímo bez nutnosti soudní ingerence. I to může mít ale podle P. Čecha jasné vysvětlení. Zatímco pro rozhodnutí, kterým valná hromada vysloví souhlas s podáním návrhu na vyloučení společníka soudem, postačuje prostá většina hlasů přítomných společníků, pro vyloučení společníka přímo rozhodnutím valné hromady v kadučním řízení je požadováno dvoutřetinové většiny. V daném případě se tak může stát, že zatímco dvoutřetinová většina nebude dosažitelná, prostá většina ano. Komentář B. Havla se této otázky nedotýká.

K samotnému podání návrhu je aktivně legitimována společnost. Podat návrh na vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným tedy může pouze společnost, nikoliv jeden ze společníků svým jménem⁸². Za společnost vyjma případů tzv. společnické žaloby návrh podává jednatel. Důkazní břemeno v soudním sporu o vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným nese navrhuující společnost, která musí prokázat, že jsou splněny všechny zákonné podmínky⁸³.

V praxi by mohla nastat situace, kdy jednatel či přímo některý ze společníků podá k soudu návrh na vyloučení společníka, aniž by si předtím opatřil souhlas valné hromady. Jakmile k takovému návrhu dojde, vznikne prostor pro judikurní řešení zmíněné otázky, zda je skutečně nutné trvat na tom, aby s podáním návrhu souhlasila valná hromada. Pokud soudy dají za pravdu závěru, že takového souhlasu je třeba, neměly by návrhu vyhovět pro nesplnění zákonných podmínek.

Na tomto místě je vhodné poukázat na závěr Nejvyššího soudu obsažený v rozhodnutí ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 251/2009, které se týká vyloučení člena družstva. Nejvyšší soud v tomto případě posuzoval případ, v němž se člen družstva snažil svému vyloučení vyhnout převodem podílu. Sama skutečnost, že zákonneukládá členovi družstva, jehož možné vyloučení z družstva je mu avizováno, povinnost vyčkat s případným převodem členského podílu na výsledek rozhodnutí členské schůze, podle Nejvyššího soudu nevylučuje, aby byl takový převod posouzen jako absolutně neplatný pro obcházení práva a rozpor s dobrými mravy, nasvědčují-li tomu skutkové okolnosti případu a jsou-li pro to shledány důvody. Je tedy třeba v konkrétním případě zkoumat, zda se nejednalo o převod in fraudem legis⁸⁴. Za použití principu loajality lze podle Nejvyššího soudu dovodit, že jednou z povinností

⁸² Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 89/94, ze dne 14. března 1995

⁸³ Rozhodnutí Krajského obchodního soudu v Brně sp. zn. 29 Cm 619/93 ze dne 4.5.1995

⁸⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 251/2009 ze dne 31. 03. 2009

společníka při převodu obchodního podílu je, aby tímto převodem neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti. Nejvyšší soud tak uzavírá, že i převod podílu, který bude vůči společnosti neloajální, může být neplatný.⁸⁵ Výše uvedené závěry budou jistě použitelné i v prostředí společnosti s ručením omezeným. Pokud by tak společník, jemuž hrozí vyloučení postupem podle § 204 zákona o obchodních korporacích, převedl ještě před konečným soudním rozhodnutím svůj podíl na jiného, podle okolností by připadalo v úvahu vyslovení neplatnosti takového převodu jako převodu in fraudem legis.

Pravomocným rozhodnutím soudu o vyloučení zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným a jeho podíl se uvolňuje. V souvislosti s touto skutečností vzniká vyloučenému společníkovi nárok na vypořádací podíl. Společnost je s uvolněným podílem povinna naložit způsobem podle § 213 až 215 zákona o obchodních korporacích. Vyloučený společník má dále povinnost odevzdat v souladu s § 204 odst. 3 kmenový list, byl-li jeho podíl takto vyjádřen. Pokud tak neučiní, společnost postupuje podle § 152 až 154 ZOK. Tento postup s ohledem na zaměření práce není dále rozebírán.

3.2. Zrušení účasti společníka soudem

Zrušení účasti společníka soudem je jednou z forem zániku jeho účasti ve společnosti prostřednictvím ingerence soudu v situaci, kdy vzhledem k okolnostem na společníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. V době před účinností zákona o obchodních korporacích představoval institut zrušení účasti společníka soudem kompenzaci chybějícího abandonního práva. Teorie někdy hovoří o tzv. jednostranném ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným largo sensu, když za jednostranné ukončení účasti považuje mimo abandonního práva rovněž institut zrušení účasti společníka soudem ve smyslu ustanovení § 205 zákona o obchodních korporacích, včetně jeho speciálního ustanovení § 211 týkajícího se zrušení účasti dědice obchodního podílu, jestliže jsou dány důvody, pro něž nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Jednostrannost všech uvedených postupů spočívá v tom, že společník může prosadit svou vůli proti vůli ostatních společníků, resp.

⁸⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn 29 Odo 387/2006 ze dne 26. 06. 2007

společnosti jako takové. Nicméně zatímco v případě vystoupení společníka dochází k ukončení jeho účasti již samotným projevem vůle a uplynutím zákonem stanovené lhůty, tedy na základě jednostranného právního jednání, pro zrušení účasti společníka soudem je nutná ingerence orgánu veřejné moci. Právní událostí, která způsobí zánik účasti, je tak až rozhodnutí tohoto orgánu, nikoliv právní jednání, jímž společník učiní návrh k vydání takového rozhodnutí⁸⁶.

3.2.1. Právní úprava zrušení účasti společníka soudem

V platné a účinné právní úpravě je institut zrušení účasti soudem zakotven v § 204 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Oproti stavu před rekonstrukcí zůstává pojetí institutu nezměněno⁸⁷, byť doslovná formulace jednotlivých ustanovení se s původní úpravou zcela nepřekrývá. Podmínky využití práva na zrušení účasti zákon definuje poměrně stručně. Společník může navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval; to neplatí, jedná-li se o jediného společníka.

Aktivní legitimace k podání návrhu svědčí společníkovi, který hodlá ukončit svou účast ve společnosti s ručením omezeným. Zároveň je stanovena podmínka, že návrh nemůže podat společník jednočlenné společnosti. Důvod je celkem jasný; společnost nemůže existovat bez společníků. V jednočlenné společnosti působnost nejvyššího orgánu vykonává v souladu s § 12 odst. 1 zákona o obchodních korporacích sám jediný společník a jako takový má podle § 168 občanského zákoníku právo rozhodnout o zrušení společnosti, přičemž podle § 171 občanského zákoníku se bude jednat o zrušení s likvidací.

Ve sporu o zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným ve smyslu je věcně pasivně legitimovaným účastníkem společnost, nikoliv další společník této společnosti⁸⁸.

Předpokladem pro to, aby soud mohl rozhodnout o zrušení účasti společníka ve společnosti podle § 205 zákona o obchodních korporacích je, že společník v řízení prokáže, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Břemeno tvrzení a

⁸⁶ ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 50

⁸⁷ Poslanecká sněmovna PČR; Vláda ČR 1. Zhodnocení platného právního stavu. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích [Systém ASPI] PSP - Poslanecká sněmovna Parlamentu [cit. 2015-3-10] ASPI_ID LIT38264CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁸⁸ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 16.6. 1995, sp.zn.17 Cm 405/94 in Soudní rozhledy. 1996, č. 5, s. 131

břemeno důkazní spočívá výhradně na bedrech tohoto společníka. Zrušení účasti navíc představuje krajní prostředek řešení (ultima ratio). Má subsidiární povahu, jakožto opatření, po kterém může společník sáhnout až po vyčerpání všech ostatních možných řešení dostupných alespoň v obecné rovině⁸⁹. Subsidiarita úpravy zrušení účasti společníka soudem se projevuje ve dvou rovinách. Tou první je, že společník je povinen primárně využít všech dostupných prostředků obrany zájmu, kterého se dovolává. Tedy pokud například společník nesouhlasí s určitým rozhodnutím učiněným valnou hromadou společnosti, měl by se nejprve domáhat vyslovení neplatnosti takového usnesení. Ve druhé rovině se subsidiarita zrušení účasti projevuje tak, že soud by zásadně neměl návrhu vyhovět, pokud společenská smlouva podstatně nebrání tomu, aby společník převedl svůj obchodní podíl na třetí osobu. Dokonce ani fakt, že se společníkovi vzhledem k aktuální situaci na trhu nepodaří podíl převést, by sám o sobě neměl být považován za dostatečný důvod pro to, aby soud uznal, že po daném společníkovi nelze spolehlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Zákon tedy svěřuje soudům velkou míru diskrece při hodnocení tíživosti důvodů, kterých se společník dovolává za účelem zrušení své účasti ve společnosti a jakou situaci lze charakterizovat jako situaci, za které nelze spravedlivě požadovat, aby společník setrval ve společnosti. K rozsahu této diskrece se již vyjádřil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000, v němž konstatoval, že: *„Svěřeného širokého oprávnění musí soud využívat uvážlivě, zjistit řádně skutkové okolnosti věci, zvážit význam každé jednotlivé skutečnosti pro posouzení věci a dbát přitom, jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejích společníků. Ochrana poskytovaná soudem se tedy musí vztahovat nejen na navrhovatele, ale i na společnost a ostatní společníky. V tom směru musí soud zejména dbát na to, aby újma způsobená kterékoli ze zúčastněných osob nebyla nepřiměřená, tj. aby důsledky zásahu do poměrů společnosti nebyl podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznání práva“*⁹⁰.

ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 55

⁹⁰Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000

3.2.2. Důvody pro zrušení účasti společníka z pohledu judikatury

Na základě závěrů, ke kterým při posuzování konkrétních případů při své rozhodovací činnosti dospěly vyšší soudy, je možné vytvořit si kasuistickou představu o tom, jaké konkrétní situace je možno považovat za relevantní a jaké nikoliv.

Již dříve citovaný judikát Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, se zabýval otázkou zrušení účasti společníka v případě, kdy účast ve společnosti působí společníkovi zdravotní komplikace, a přispěl kromě obecných závěrů o způsobu využívání diskrece soudy také konstatováním, že samotná účast společníka v řádně fungující společnosti s normálními a nekonfliktní vztahy mezi společníky, z níž nevyplývají pro společníka z jeho účasti povinnosti, které jej stresujícím způsobem zatěžují, může jen stěží obecně způsobovat stres zhoršující zdravotní stav společníka. Nejvyšší soud pochopitelně takový vliv bez dalšího nevyločil, ovšem podotkl, že je třeba přihlížet ke konkrétní zdravotní dispozici společníka a z této vycházet. Právě individuální hodnocení zdravotního stavu vzhledem k dispozicím společníka má být rozhodujícím kritériem při konečném rozhodnutí. Zpravidla bude podle Nejvyššího soudu nutno, aby k účasti společníka ve společnosti přistoupily další stresující faktory, např. spory mezi společníky, problémy v hospodaření společnosti, pracovní přetížení apod⁹¹.

V jiném případě společník tvrdil, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval proto, že byl odvolán z funkce jednatele, ukončil pracovní poměr se společností, nabídl svůj obchodní podíl ostatním společníkům k odkoupení, ale ti jeho nabídku nepřijali. Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004, důvody navrhovatele neuznal. Své stanovisko odůvodnil poukazem na skutečnost, že na funkci jednatele nemá společník právní nárok. Odvolání jednatele z funkce, a to bez ohledu na to, že tento jednatel je společníkem předmětné obchodní společnosti, je právem společníků a nemůže tak samo o sobě odůvodňovat zrušení jeho účasti. Ani skončení společníkova pracovního poměru vůči společnosti nemůže být bez dalšího důvodem pro ukončení účasti společníka ve společnosti, přičemž rovněž platí, že na uzavření takové smlouvy nemá společník právní nárok, nestanoví-li to společenská smlouva. Konečně ani na odkoupení obchodního podílu společníka ostatními společníky nemá společník právní nárok, takže odmítnutím takového odkoupení ostatními společníky nedošlo k porušení jeho práv. Navrhovatel jako důvod pro zrušení své účasti dále uváděl, že vzhledem k výši obchodních podílů jednotlivých společníků nemůže nijak ovlivnit současné poměry ve

⁹¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000

společnosti. Skutečnost, že menšinový společník nemůže významně ovlivnit poměry ve společnosti, je podle Nejvyššího soudu přirozeným důsledkem velikosti jeho obchodního podílu a tato skutečnost nemá diskriminující charakter, proto ani z toho důvodu proto nelze bez dalšího účast společníka ve společnosti ukončit.

Otázkou právního nároku společníka na odkoupení jeho podílu ostatními společníky se nejvyšší soud zabýval znovu o tři roky později. V rozhodnutí ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006, zopakoval, že důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti nemůže být skutečnost, že ostatní společníci odmítli jeho nabídku na odkoupení zbývajících obchodních podílů, neboť rozhodnutí o tom, zda prodají obchodní podíly, je právem společníků a odmítnutím prodeje společníci žádnou povinnost neporušili⁹².

V rozhodnutí ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1263/2007 posuzoval Nejvyšší soud oprávněnost návrhu společníka na zrušení účasti z důvodu jeho odchodu do důchodu. Spolu s odchodem do penze chtěl společník ukončit i svou účast ve společnosti, ale nepodařilo se mu dosáhnout dohody o ukončení účasti s ostatními společníky. Společníkův odchod do důchodu jako relevantní důvod ke zrušení účasti ve společnosti Nejvyšší soud neshledal, byť připustil, že do určité míry tato skutečnost do postavení společníka ve společnosti, v níž všichni společníci dosud byli v pracovním poměru, zasahuje. Zdůraznil, že navrhovatel si musel být vědom toho, že odchodem do důchodu jeho pracovní poměr ke společnosti skončí, a tím se jeho vztah ke společnosti kvalitativně změní. Ke zrušení účasti ve společnosti nepostačuje, že mu již účast ve společnosti nepřináší žádné výhody a bude jej jen zatěžovat. Za stěžejní spornou otázkou mezi účastníky navíc v konkrétním případě Nejvyšší soud označil vypořádání navrhovatele, jenž se s ostatními společníky nemohl dohodnout na ceně, za kterou je ochoten svůj podíl převést. Ani to není v návaznosti na předchozí rozhodovací praxi Nejvyššího soudu důvodem pro zrušení účasti.

Do kolekce zamítavých judikátů Nejvyššího soudu ohledně práva na zrušení účasti společníka patří také rozhodnutí ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005. Společník se domáhal zrušení své účasti z důvodu narušení vztahů mezi společníky poté, co na něj jednatel společnosti podal trestní oznámení proto, že společnost měla pochybnosti o zákonnosti jeho jednání. Nejvyšší soud konstatoval, že samo podání trestního oznámení na společníka není důvodem pro ukončení jeho účasti ve společnosti. Takové oznámení naopak může být výrazem toho, že statutární orgán společnosti naplňuje požadavek péče řádného hospodáře. Podle Nejvyššího soudu samotné narušení vztahů mezi společníky by u

⁹²Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006

funkční společnosti samo o sobě nebylo důvodem pro ukončení účasti společníka ve společnosti. Soud musí zjišťovat důvody a důsledky narušení vztahů a posoudit, zda z nich lze vyvozovat naplnění podmínek pro zrušení účasti společníka. Nejvyšší soud navíc podotkl, že od 1. ledna 2001 mohou být nepřekonatelné rozpory mezi společníky důvodem pro zrušení společnosti, nemůže-li z toho důvodu společnost vykonávat činnost⁹³ (toto pravidlo obsahuje stejně jako předchozí úprava i zákon o obchodních korporacích v § 93 písm. c)). Z odůvodnění ovšem zcela jasně nevyplývá, jak tuto zmínku interpretovat. Jedním z možných výkladů může být, že výslovné uvedení tohoto důvodu jako důvodu pro zrušení obchodní korporace vylučuje, aby z téhož důvodu mohl soud zrušit účast společníka ve společnosti⁹⁴. P. Čech se ovšem přiklání k názoru, že takový výklad Nejvyšší soud nezamýšlel, protože zrušení společnosti je až posledním krokem a soud se k němu může uchýlit až poté, co vyčerpá všechny ostatní mírnější varianty nápravy. Toto pravidlo dovozoval P. Čech za účinnosti staré úpravy z ustanovení § 68 odst. 7, který stanovil že, *v případech, kdy tento zákon umožňuje zrušení společnosti rozhodnutím soudu, stanoví soud před rozhodnutím o zrušení společnosti lhůtu k odstranění důvodu, pro který bylo zrušení navrženo, jestliže je jeho odstranění možné*. Stejně ustanovení byt za použití odlišné formulace obsahuje i § 172 odst. 2 občanského zákoníku.

Ve stejném roce Nejvyšší soud vydal usnesení ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 389/2005, které se dotýká shodné problematiky. Vztahu institutu zrušení účasti společníka a zrušení celé společnosti ovšem interpretuje poněkud překvapivě. Žalobce v daném řízení tvrdil, že na něm jako na společníku společnosti nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, a to především proto, že vzhledem k hlubokým rozporům mezi společníky ve společnosti panuje zcela patová situace a perspektiva budoucího podnikání u společnosti není dána. Společnost pro rozpory mezi společníky již nepodnikala v žádném z oborů činnosti, pro které byla založena. K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že popsany stav důvodem pro zrušení účasti ve společnosti být nemůže. Je tomu tak proto, že řešení uvedené situace nabízí společníkům ustanovení § 68 odst. 6 písm. c) obchodního zákoníku, podle kterého nemůže-li společnost vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky, je to důvodem pro její zrušení s likvidací. Obchodní zákoník tedy vychází z toho, že není-li společnost schopna podnikatelské činnosti pro rozpory mezi společníky (a nejsou-li společníci ani schopni se na řešení vzniklé situace dohodnout), je třeba volit takové řešení, při kterém bude zachováno rovné postavení všech

⁹³Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2006, sp. Zn. 29 Odo 789/2005

⁹⁴ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s.54

společníků ve společnosti. Takovým řešením je právě zrušení společnosti, nikoli ukončení účasti některého ze společníků. Nejvyšší soud tedy v citovaném judikátu upřednostnil právo společníků na rovné postavení před zájmem na zachování existence společnosti. Kromě tohoto závěru Nejvyšší soud poskytl demonstrativní výčet důvodů, pro které nelze na společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Lze mezi ně zařadit zejména důvody týkající se osoby společníka, jako zdravotní, ekonomické a ostatní důvody, kupříkladu zvolení či jmenování do funkce neslučitelné s účastí na podnikání.

V rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 1257/2006, ze dne 17. 4. 2007, se Nejvyšší soud zabýval situací, kdy nedochází k žádné spolupráci, společníci spolu nekomunikují a vzájemné rozpory vyústily nakonec v podané trestní oznámení. Nejvyšší soud dospěl ke skutkovému závěru, že nekorektní chování se dělo ze strany navrhovatele vůči společnosti, nikoli naopak. Pro posouzení podmínek pro zrušení účasti společníka ve společnosti není rozhodující, jak se choval společník ve vztahu ke společnosti, ale jak se chovala společnost a její společníci k němu⁹⁵.

V rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1096/2004 ze dne 29. června 2005 byl řešen případ, kdy společnost se svým společníkem rozvázala z organizačních důvodů pracovní poměr. Tím došlo dle navrhovatelova tvrzení k vyřazení z jeho osobní účasti na podnikání společnosti, přičemž důvod, pro který zejména do společnosti vstupoval, tj. dělat v ní svoje řemeslo, pominul z příčin jím nezaviněných. Právě tato osobní účast představovala již samotnou pohnutku navrhovatele k založení. Stanovy společnosti navíc upravovaly pro společníka, který se nebude moci z vážných důvodů osobně na podnikání společnosti podílet, možnost podat žalobu na zrušení účasti soudem. Společnost, respektive ostatní společníci, odmítli návrh na ukončení účasti navrhovatele ve společnosti dohodou všech společníků s ohledem na ekonomickou situaci společnosti. Společnost poukazuje na to, že v případě, že by byla povinna vyplatit navrhovateli vypořádací podíl, byla by nucena řešit situaci prodejem svých aktiv, a tím ukončit svoji podnikatelskou činnost. Analogicky by tento stav nastal i v případě, kdyby na základě předmětného návrhu soud rozhodl o zrušení účasti navrhovatele ve společnosti. Přestože odvolací soud dal navrhovateli zapravdu, Nejvyšší soud takový závěr odmítl a konstatoval, že vzhledem k tomu, že odvolací soud rozhodnutí založil pouze na závěru, že jsou dány důvody, pro které nelze na navrhovatelích požadovat, aby ve společnosti setrvali, a posouzením, zda případná újma způsobená společností zrušením účasti navrhovatelů není nepřiměřená, je jeho právní

⁹⁵Usnesení Nejvyššího soudusp. zn. 29 Odo 1257/2006 ze dne 17. 4. 2007

posouzení neúplné, a tedy i nesprávné. Toto rozhodnutí je tedy zřejmě třeba chápat tak, že nastalá situace by eventuálně mohla zakládat právo společníka na zrušení jeho účasti, avšak pouze za předpokladu, že by jeho odchod neměl nepřiměřeně neblahé následky pro samotnou společnost.

Naopak ale skutkovou podstatu pro zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným spočívající v tom, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, naplňuje podle rozsudku Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93.⁹⁶, též stav, kdy nedošlo k realizaci předmětu podnikání, a tím ke splnění účelu existence společnosti podle společenské smlouvy. Uvedenou skutkovou podstatu naplňuje rovněž stav, kdy nepřítomnost společníka znemožňuje výkon práv a povinností ostatních společníků, vyplývajících ze společenské smlouvy. Skutkově stál případ tak, že společnost byla založena za účelem provozování mezinárodního terminálového překladiště. Zahraniční přepravce měl zajistit třetí společník, který svému závazku nedostal, a k realizaci zmíněného projektu nedošlo. Navíc tento společník ani neumožnil žalobcům převod jejich obchodních podílů na jinou osobu či zrušení společnosti. Následně se odstěhoval a ostatní společníci neznali jeho místo pobytu. Z tohoto důvodu nelze dosáhnout rozhodnutí valné hromady, neboť k přijetí rozhodnutí je dle společenské smlouvy vyžadován souhlas dvou třetin hlasů, které ovšem hlasy obou žalobců nedosahují.

V rozhodnutí ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97⁹⁷, se soud zabýval posouzením situace, kdy se společník domáhal ukončení své účasti ve společnosti soudem pro porušení zákazu konkurence jiným společníkem společnosti s ručením omezeným. Nejvyšší soud v této souvislosti poukázal na skutečnost, že právní důsledky porušení zákazu konkurence upravuje obchodní zákoník, přičemž možným důsledkem porušení zákazu konkurence může být až odvolání osoby, která porušuje zákaz konkurence, z funkce jednatele, a pokud by společenská smlouva rozšířila zákaz konkurence i na společníka, lze se domáhat vyloučení společníka porušujícího zákaz konkurence soudem. Tato ustanovení poskytují společnosti dostatečnou ochranu pro případ porušení zákazu konkurence. Pokud společnost uvedená ustanovení uplatní, nemůže být porušením zákazu konkurence naplněn důvod pro ukončení účasti jiného společníka ve společnosti. Jiná situace však nastane, pokud společnost neuplatňuje důsledky porušení zákazu konkurence, ačkoli některý ze

⁹⁶ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 33/93., publikovaný v Soudní rozhledy č. 4/1995, str. 89

⁹⁷ rozhodnutí ze dne 26. 8. 1997 sp. zn. 1 Odon 36/97, publikovaném v časopisu Soudní judikatura č. 12/1997, str. 280

společníků takový postup navrhl. V této souvislosti Nejvyšší soud připustil, že není vyloučeno, aby se společník, který neprosadil návrh na uplatnění postupů vyplývajících z porušení zákazu konkurence proto, že nemá dostatečný počet hlasů k prosazení takového postupu, domohl ukončení své účasti ve společnosti. Nejvyšší soud dovodil, že pro porušení zákazu konkurence společníkem společnosti s ručením omezeným se nemůže jiný společník bez dalšího domáhat ukončení své účasti ve společnosti soudem, leda by navrhl, aby společnost postupovala v souladu s příslušnými ustanoveními upravujícími zákaz konkurence, a ta jeho návrhu nevyhověla.

V judikátu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 4613/2010, se Nejvyšší soud zabývá situací, kdy se společník domáhá ukončení účasti ve společnosti proto, že mu nevyhovují povinnosti, které převzal ve společenské smlouvě, směřující k vydávání neperiodických publikací prostřednictvím společnosti. Tato skutečnost však podle odvolacího soudu nemůže vést ke zrušení účasti společníka ve společnosti, neboť nejde o skutečnost, v níž by bylo možné spatřovat důvod takového zrušení. Společník se při založení a vzniku společnosti ve společenské smlouvě určitým způsobem zavázal, včetně závazku vydávání publikací prostřednictvím společnosti. Proto jako důvod zrušení jeho účasti ve společnosti nelze akceptovat snahu se takového závazku zprostit tím, že ukončí svoji účast ve společnosti. Závazek, který převzal ve společenské smlouvě, není ani protizákonný, ani se nepříčí dobrým mravům, učinil jej dobrovolně s vědomím své vázanosti společenskou smlouvou. K tvrzení společníka, který se domáhá zrušení své účasti, že po něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, i z důvodu, že spor mezi ním a společností o vydávání časopisu, které je předmětem podnikání, trvá již více než deset let, Nejvyšší soud uzavřel, že délka trvání sporu mezi společníkem a společností nemůže sama o sobě být důvodem pro ukončení účasti společníka. Tak tomu je i u další námitky dovolatele, že společnost mu bránila nahlížet do dokladů. Společník se mohl domáhat splnění takové povinnosti vůči společnosti soudní cestou.

3.3. Zrušení účasti dědice soudem

Zrušení účasti dědice podílu ve společnosti soudem je zvláštním ustanovením vůči zrušení účasti společníka soudem podle § 205 zákona o obchodních korporacích. I v tomto případě je dědic společníkem, avšak stává se jím na základě docela jiné skutečnosti než založením společnosti či přistoupení k ní. Rozhodnou skutečností je jeho

vstoupení do právních poměrů zůstavitele, který byl původním společníkem společnosti. V případě smrti společníka společnosti s ručením omezeným jeho účast na společnosti zaniká. Tato skutečnost sice v zákoně není explicitně stanovena, ale z povahy věci o ní nelze pochybovat. Navíc nepřímo vyplývá z toho, že zákon upravuje podmínky přechodu podílu společníka na jeho právního nástupce. Samotný fakt, že podíl ve společnosti s ručením omezeným je předmětem dědění, vyplývá z ustanovení § 42 zákona o obchodních korporacích. Podle tohoto ustanovení smrtí nebo zánikem společníka přechází jeho podíl v obchodní korporaci na dědice nebo právního nástupce, ledaže společenská smlouva přechod zakáže nebo omezí. Podmínky dědické způsobilosti a přechodu práv a povinností na dědice upravuje občanský zákoník a tato problematika je ponechána stranou.

Dědic se podle § 211 odst. 1 může domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem, jestliže jsou dány důvody, pro které na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Toto právo ovšem není časově neomezené, k právu uplatněnému po třech měsících od právní moci usnesení soudu o dědictví se nepřihlíží.

Přestože za více než dvacetiletou dobu účinnosti obchodního zákoníku se stačila vytvořit judikatura k problematice zrušení účasti společníka soudem, ani jeden z těchto judikátů se netýká přímo zrušení účasti společníka - dědice soudem⁹⁸. Je nepochybné, že i v tomto případě se uplatní obecné teze vyplývající ze soudní praxe týkající se zrušení účasti společníka, zejména pak závěry z již citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, které stanoví zásady postupu soudů při rozhodování o tom, zda na společníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Soud musí zejména „zjistit řádně skutkové okolnosti věci, zvážit význam každé jednotlivé skutečnosti pro posouzení věci a dbát přitom, jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejích společníků. Ochrana poskytovaná soudem se tedy musí vztahovat nejen na navrhovatele, ale i na společnost a ostatní společníky“⁹⁹.

⁹⁸ ČECH, Petr, op. cit. sub. 2, s. 51

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2001, sp. Zn. 29 Cdo 2084/2000

Závěr

Ve své práci jsem se snažil detailně rozebrat právní úpravu vystoupení společníka, jeho vyloučení jak prostřednictvím kadučního řízení, tak rozhodnutím soudu, a zrušení účasti společníka, resp. dědice podílu soudem. Přestože k mnohým otázkám vytčených témat již v minulosti různými autory bylo řečeno dost, snažil jsem se poukázat na praktické problémy, jejichž řešení přesto zůstává sporné. Na mnohé otázky jsem nebyl schopen jednoznačně odpovědět. Na druhou stranu by jistě bylo dosti kacířské očekávat, že se to podaří, vzhledem k tomu, že ani přední odborníci na danou problematiku nejsou ve svých názorech jednotní. Myslím si, že stanovení jednoznačných závěrů ale ani není účelem a zamýšleným přínosem této práce. Vždyť při výkladu práva často ani jediný správný výklad neexistuje a řešení je třeba modelovat s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu. Účelem této práce je tak spíše představit různé přístupy a zhodnotit dopady jejich aplikace v praxi.

Problematika vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným nabyla s účinností zákona o obchodních korporacích zásadním způsobem na významu vzhledem k podstatnému rozšíření okruhu případů, v nichž může společník abandonní právo využít. Již od chvíle, kdy odborná veřejnost poprvé začala upírat svou pozornost směrem k předloze zákona o obchodních korporacích, je právě úprava abandonního práva velmi diskutovanou záležitostí, a to především proto, že ve svém rozsahu představuje v českém korporátním právu ve srovnání s předchozí úpravou prvek značně exotický. Samotný okruh situací, v nichž společník může tento institut využít, se stal předmětem sporů a debat nejen akademických, ale i praktických. Autoři se neshodují zejména v tom, zda výčet důvodů pro vystoupení společníka je taxativní, či demonstrativní. Tato práce představuje čtenáři argumenty využitelné na podporu všech hlavních názorových proudů. Kromě rozboru současné právní úpravy jsem se pokusil shrnout některé zajímavé úvahy *de lege ferenda*, zejména volající po ještě větší dispozitivitě úpravy abandonního práva, a jejich legitimitu podpírám stručným exkursem do některých zahraničních právních úprav.

Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady je institutem, který je pro české právo již dobře známým. Za dobu jeho existence se již teorie i praxe dopracovala k četným závěrům, za jejichž pomoci je možné se v problematice zorientovat, a to i prostřednictvím kasuistiky extrahované ze soudních rozhodnutí. Na druhou stranu i zde ještě visí některé otazníky, například nad tím, jestli je možné v kadučním řízení vyloučit společníka, který nesplnil povinnost zaplatit cenu

nepeněžitého vkladu, pokud na společnost nepřešlo vlastnické právo k předmětu vkladu. Také úprava samotného postupu v procesu vyloučení společníka v kadučním řízení, provedená na základě odkazu v zákoně o obchodních korporacích normami spolkového práva, byla podrobena analýze, z níž vyplývá, že velká část ustanovení, na která je odkazováno, se pro danou situaci příliš nehodí. Přesto je třeba je vyložit tak, aby výsledný postup odpovídal smyslu úpravy i požadavku spravedlivého uspořádání vztahů, které dané právní normy regulují.

Rovněž vyloučení společníka rozhodnutím soudu je jedním ze způsobů zániku účasti ve společnosti, s nímž české právo již delší dobu pracuje. Nová úprava se od té předchozí liší v některých detailech. Ve své stati jsem se pokusil o výklad pojetí pojmových znaků závažného porušování povinnosti společníka a o seznámení čtenáře s možnými přístupy, které připadají v úvahu, s přihlédnutím k názorům odborníků. Judikaturní závěry pak dokládají konkrétní případy a postoj soudu k nim vzhledem k možnosti vyloučení společníka a k některým dalším náležitostem celé procedury.

Institut zrušení účasti společníka soudem, jakož i jeho speciální varianty zrušení účasti dědice soudem, je v právní úpravě společnosti s ručením omezeným upraven poměrně stručným způsobem. Proto zde spatřuji klíčový význam judikatury, která nám poskytuje určité vodítko při posuzování konkrétních situací a stanoví mantinely, kdy ještě je možné na společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, a kdy již nikoli. Shrnutí důležitých závěrů zejména z rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, obsažené v této práci, by mělo čtenáři pomoci se v dané problematice zorientovat.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura

Učebnice

ČERNÁ, Stanislava. Obchodní právo III. díl. *Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006.

PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-WoltersKluwer, 2006, 545 s. ISBN 80-7357-149-8. S 396

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: učebnice*. 2., přeprac. vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, 2010, 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0, s. 401

Monografie

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: Beck, 2006, XVII, 660 s. ISBN 80-7179-441-4.

ČECH, Petr. K povinnosti loajality společníka vůči společnosti a ostatním společníkům. In: Pauknerová, Monika, Tomášek, Michal et al.: *Nové jevy v právu na počátku 21. století, Díl IV., Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009, s. 54.

ČECH, Petr. Ukončení účasti ve společnosti s ručením omezeným na základě jednostranného projevu vůle společníka. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám : právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 49-61.

ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám : právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 63-79.

ČERNÁ, Stanislava.: *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl, ASPI, Praha 2006, s. 185 a n.

Dědič, J., Kunešová – Skálová, J. *Společnost s ručením omezeným z ekonomického a právního pohledu*. Praha: Polygon, 1999.

DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2, s. 320

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, 847 s. ISBN 80-7273-071-1.

DĚDIČ, Jan. *Právo obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998, 407 s. ISBN 80-7175-064-6.

DVOŘÁK, Petr in *Občanský zákoník: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013-, 6 sv. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 702

ELIÁŠ, Karel. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 254 s. ISBN 80-7175-047-6., s. 125

Eliáš, Karel. *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reforem: sborník ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky ve dnech 6. až 8. února 2007 v Průhonicích u Prahy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, Beroun, 2007, 265 s. ISBN 978-80-85889-86-

HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 393

POKORNÁ, Jarmila, Kubík, Martin et al. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. Praha: WoltersKluwer, 2014, xxx, 1578 s. Rekodifikace. ISBN 9788074785375, s. 1052

ŠTENGLOVÁ, Ivana. in. ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. Vydání . Praha: C.H.Beck, 2009, s. 360

ŠVESTKA, Jiří in *Občanský zákoník: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2013-, 2 sv. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 704.

Odborné články

ČECH, Petr. K (nepsaným) povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným aneb Potvrzení existence povinnosti loajality společníka v českém právu. *Jurisprudence*, 2006, č. 3, s. 67.

ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*. 2014, roč. 22, č. 4, s. 34.

ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*, 2007, č. 3, s. 13

DVOŘÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení členské schůze družstva. *Právní rozhledy*. 10/2 (2002), s. 68-76.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 12, s. 351.

HEDRLÍN, Antonín. Zrušení účasti společníka soudem ve společnosti s ručením omezeným. *Právní rozhledy*. 6/4 (1998), s. 174-176, s. 174-176.

SVOBODOVÁ, Yvona. Ještě k ukončení účasti společníka ve společnosti. *Soudní rozhledy*, 1999, č. 1, s. 7.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*, 1998, č. 11, s. 281.

Internetové zdroje

ČERNÁ Stanislava, ŠTENGLOVÁ Ivanka a ČECH Petr. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společností, jejich společníkům a věřitelům?

– <http://www.law.muni.cz/dokumenty/20945>

Důvodová zpráva k Návrhu nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti

– <http://eur-lex.europa.eu>

Návrh nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti

– <http://eur-lex.europa.eu>

ROSE & PARTNER LLP. Gesellschafter – Kündigung und Ausschluss in der GmbH

– <http://www.rosepartner.de/rechtsberatung/gesellschaftsrecht-ma/gesellschaftsrecht/kuendigung-und-ausschluss-von-gesellschaftern.html>

Welper, Joachim. Kündigung nach Satzungsrecht: Darauf kommt es im Einzelnen an

– <http://www.gmbh-brief.de/newsletterarticle.asp?his=1245.46.7423&id=14014&year=0>

Právní předpisy

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ze dne 25. ledna 2012

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 3. února 2012

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ze dne 19. března 2008

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ze dne 5. listopadu 1991

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ze dne 26. února 1964

Judikatura

Judikatura Ústavního soudu ČR

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl.ÚS 3/02

Judikatura Nejvyššího soudu ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1997, sp. zn. Odon 25/96. In: Právo a podnikání, 1997, č. 5, s. 22.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn. 1 Odon 49/96. In: Obchodní právo, 1997, č. 7 – 8, s. 53.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97. In: Soudní judikatura, 1997, č. 12, s. 280.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2008, sp. zn. 29 Odo 760/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 09. 2010, sp. zn. 29 Cdo 5276/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000. In: Sběrka rozhodnutí Nejvyššího soudu, 2001, č. 1, s. 17.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1553/2007. In: Soudní judikatura, 2009, č. 9, s. 701.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 09. 2010, sp. zn. 29 Cdo 5276/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 4. 1998, sp. zn. 1 Odon 132/97. In: Soudní judikatura, 1998, č. 16, s. 376.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002. In: Soudní rozhledy, 2003, č. 10, s. 350.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005. In: Právní rozhledy, 2007, č. 22, s. 831.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 275/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 389/2005. In: Soudní judikatura, 2006, č. 9, s. 708.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 1374/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1181/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4282/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1263/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2626/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 251/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2949/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4613/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2000, sp.zn. 32 Cdo 2963/99, In: v Právní rozhledy 7/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2010, sp.zn. 29 Cdo 4002/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 251/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 4. 1998, sp. zn. 1 Odon 132/97, In: Soudní judikatura - rozhodnutí soudů ČR č. 16/1998, s. 376 a násl.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2014, sp.zn. 29 Cdo 1155/2013

Judikatura Vrchních soudů

Rozsudek Vrchního soud v Olomouci ze dne 31. 1. 1996, sp. zn. 3 Cmo 96/96. In: Právní rozhledy 1996, č. 7, s. 336.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 2. 1996, sp. zn. 3 Cmo 110/96. In: Právní rozhledy, 1996, č. 8, s. 372.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1995, sp. zn. 7 Cmo 89/94. In: Právní rozhledy, 1995, č. 12, s. 496.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009. In: Soudní rozhledy, 2011, č. 5, str. 176.

Judikatura krajských soudů

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. 2. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 577/93. In: Soudní rozhledy, 1995, č. 4, s. 89.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93. In: Soudní rozhledy, 1995, č. 4, s. 89, resp. Právní praxe v podnikání, 1995, č. 11, s. 33.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 5. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 619/93. In: Soudní rozhledy, 1995, č. 4, s. 89.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995 sp. zn. 17 Cm 405/94. In: Soudní rozhledy, 1996, č. 5, s. 131.

Vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným

Resumé

Cílem této práce je podrobněji rozebrat současnou právní úpravu vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným. Přestože účelem práce není provádět komparaci současné právní úpravy s tou předchozí, na několika místech doplňuje analýzu současného právního stavu stručný historický exkurs. Jeho účelem je poukázat na shodné či naopak rozdílné rysy obou úprav, a to především ve vazbě na použitelnost dosavadní judikatury a doktrinálního výkladu.

Práce se skládá ze tří hlavních kapitol, které tvoří logicky uspořádané celky. První kapitola je věnována problematice vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným a je dále členěna na dílčí podkapitoly. Zabývá se právním zakotvením abandonního práva, blíže popisuje jednotlivé důvody vystoupení a rovněž přináší některé náměty de lege ferenda.

Druhá kapitola je zaměřena na vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady. Přináší rozbor právní úpravy, popisuje proceduru vyloučení a analyzuje dostupnou judikaturu.

Třetí kapitola nazvaná „Zánik účasti společníka společnosti s ručením omezeným v důsledku rozhodnutí soudu“ tvoří širší tematický celek a zabývá se jednotlivými způsoby zániku účasti společníka v důsledku rozhodnutí soudu, který do právních poměrů společnosti ingeruje ve specifických případech. Tato kapitola se rozpadá do tří dílčích tematických okruhů zaměřených na vyloučení společníka soudem, zrušení účasti společníka soudem a zrušení účasti dědice podílu soudem.

Závěrem je předkládáno shrnutí některých důležitých aspektů současné právní úpravy vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným, které by neměly ujít pozornosti odborné veřejnosti ani adresátům právních norem z korporátního prostředí.

Exclusion And Withdrawal of Members And Cancellation of Their Membership In a Limited Liability Company

Abstract

This thesis aims to analyze current legislation of exclusion and withdrawal of members and cancellation of their membership in a limited liability company. Although comparing the current legislation with the previous one is not the purpose of the thesis, such comparison is provided in several places. The purpose is to show the same or, conversely, different features of both, particularly in relation to the applicability of existing case law and doctrinal interpretation.

The work consists of three main chapters that form a coherent wholes. The first chapter is devoted to the withdrawal of a member of a limited liability company and is further divided into several sub-chapters. It deals with the legal aspects of the withdrawal of a member under the Czech legislativ. It describes in detail the various reasons of the withdrawal and also offers some suggestions de lege ferenda.

The second chapter focuses on the exclusion of a shareholder of a limited liability company by the general meeting. It brings an analysis of legislation, describes the procedure of exclusion and analyzes the available case law.

The third chapter, entitled "Termination of participation of a member of a limited liability company as a result of the court's decision" constitutes a broader thematic unit and is engaged in various manners in which the participation is ended as a result of a court decision. This section splits into three sub-topics; the expulsion of a shareholder by court, the cancellation of the participation of a member by court and termination of participation of a heir by court.

Finally, a summary of some important aspects of current legislation on exclusion and withdrawal of members and cancellation of their membership in a limited liability company is presented. These facts should not be ignored by either professionals or the recipients of legislation who are mostly involved in business.

Seznam klíčových slov (List of Key Words)

společník (shareholder)

účast (participation)

vyloučení (expulsion)

vystoupení (withdrawal)

zrušení (termination)